

Caracterització de Cariclea a *Les Etiòpiques* d'Heliodor d'Èmesa: una heroïna excepcional

Treball de Fi de Grau

Lydia Collado Castillo

Tutora: Dra. Marta Oller Guzmán

Grau en Ciències de l'Antiguitat

Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana

Curs 2025-2026

UAB
**Universitat Autònoma
de Barcelona**

RESUM

Aquest treball estudia el personatge de Cariclea a *Les Etiòpiques* d'Heliodor d'Èmesa com a model d'heroïna novel·lesca, centrant-se en la seva caracterització i en el seu paper dins la trama. S'analitzen les seves accions, els àmbits en què actua i la manera com es defineix en relació amb altres personatges. A partir de la selecció de passatges rellevants, es duu a terme una anàlisi detallada del text i una comparació amb altres figures de la novel·la. Els fragments treballats es presenten en una traducció catalana adaptada d'edicions modernes, contrastades amb l'original grec. L'objectiu és posar en relleu la singularitat de Cariclea com a heroïna dins la novel·la grega.

Paraules clau: Cariclea, Heliodor, *Les Etiòpiques*, novel·la, agència

ABSTRACT

This paper examines the character of Charikleia in Heliodoros' *Aethiopica* as a model of the novelistic heroine, focusing on her characterization and her role within the narrative. It analyzes her actions, the situations in which she operates, and the way she is defined in relation to other characters. Based on a selection of relevant passages, the study offers a close reading of the text and a comparison with other figures in the novel. The passages are presented in Catalan translation, adapted from modern editions and compared with the original Greek. The aim is to highlight Charikleia's singularity as a heroine within the Greek novel.

Keywords: Charikleia, Heliodoros, *Aethiopica*, novel, agency

Índex

1. Introducció.....	3
1.1. Justificació de la tria temàtica.....	3
1.2. Estat de la qüestió.....	4
1.3. Objectius.....	4
1.4 Metodologia.....	5
1.5. Agraïments.....	5
2. La novel·la: breu aproximació al gènere.....	6
3. Cariclea i la bellesa femenina estereotipada.....	8
4. Cariclea i els homes.....	10
4.1. Cariclea i Teàgenes.....	11
4.2. Els altres pretendents de Cariclea.....	14
5. Cariclea i les dones.....	16
5.1. Cariclea i Àrsace.....	17
6. Cariclea i la mobilitat social.....	19
7. Cariclea sacerdotessa.....	21
8. “Agència” femenina.....	24
9. Conclusions.....	27
10. Bibliografia.....	30
Annex.....	32

1. Introducció

1.1. Justificació de la tria temàtica

Considerada com l'últim dels gèneres literaris creats pels grecs, la novel·la grega és el fruit d'una època tardana dins de la història de Grècia. Per això, no només ofereix relats d'aventures trepidants i amors impossibles, sinó que també obre una finestra a la realitat d'un món grec molt allunyat del clàssic. Aquesta realitat compta amb noves inquietuds i necessitats relacionades amb un nou públic més cosmopolita, pertanyent a una cultura grega que s'ha expandit i universalitzat i ja no és la de Pèricles ni molt menys la d'Homer. Aquest distanciament aparent amb els models clàssics va fer que, durant molt de temps, la novel·la no tingués la mateixa consideració que altres manifestacions literàries anteriors com ara l'èpica o la tragèdia i que, per tant, no fos estudiada amb igual intensitat. A més de gaudir de poc prestigi dins dels estudis literaris, la novel·la grega ha estat menystinguda en els corpus d'autors i obres inclosos en les programacions d'estudis referents al món clàssic, sovint limitant-se a ser un petit apunt o nota a final de curs, sense incidir-hi massa, o quedant-ne directament exclosa.

El desconeixement sobre aquest gènere i el meu interès per la societat grega d'època hel·lenística i imperial em va portar a fer un primer treball sobre la novel·la en el marc de l'assignatura *Gèneres Literaris Antics*. En aquella ocasió, vaig abordar el tòpic literari *per aspera ad astra* aplicat a la novel·la grega, que tracta sobre viatges i peripècies d'herois i heroïnes amb un final feliç, sobretot posant el focus en *Les Efesiàques* de Xenofont d'Èfes. Posteriorment, dins de l'assignatura de *Literatura Grega*, vaig dur a terme una lectura de les obres *Dafnis i Cloe* i *Les Etiòpiques* amb la intenció de comparar les dues protagonistes femenines, Cloe i Cariclea, dins del que seria el prototip d'heroïna novel·lesca. Dels dos, el personatge de Cariclea em va fer gaudir especialment, ja que té un gran paper dins el relat i una presència aclaparadora. A més a més, és interessant com es relaciona amb el seu entorn i fa servir el seu enginy destacable i la seva bellesa com a estratègies per a sobreviure, assolir els seus objectius i sortir airosa de situacions dificultoses. En resum, em va semblar una protagonista sorprenent, un pas més enllà del prototip d'heroïna novel·lesca. Com que la novel·la grega ha estat un tema de recurrent interès durant la meua trajectòria acadèmica i el paper de Cariclea com a conductora de la trama de *Les Etiòpiques* em va resultar d'allò més fascinant, vaig decidir aprofundir-hi en el meu treball de fi de grau.

1.2. Estat de la qüestió

Pel que fa als estudis relacionats amb la novel·la grega, una de les obres més destacades seria *Los orígenes de la novela* de Carlos García Gual, en la qual fa un recorregut extensiu sobre la formació de la novel·la com a gènere literari, incloent-hi els seus antecedents i les influències posteriors. A més a més, dedica un apartat per a cada una de les novel·les conservades, oferint també sumaris de cadascuna de les trames. En resum, ofereix un compendi compacte que seria essencial per qualsevol persona que volgués iniciar-se en els estudis d'aquest gènere literari. Igualment digna d'esmentar és *Fashioning the feminine in the Greek Novel* de Katharine Haynes, la qual ha sigut molt útil a l'hora de definir el concepte d'heroïna grega i les particularitats que les caracteritzen individualment, tot i compartir molts elements propis del gènere novel·lesc. Hi ha també multitud d'articles que tracten les protagonistes femenines de les novel·les gregues; pel que fa a Cariclea, en particular, sobretot analitzen la seva castedat i agència. Una de les publicacions, a parer meu, més rellevant i completa és «Consideraciones en torno a la mujer en la novela griega antigua. *Las Etiópicas* de Heliodoro de Emesa», escrit per Enrique Pérez Benito, en què es fa un repàs de tots els personatges femenins que es documenten en la novel·la objecte del nostre treball.

Sobre les traduccions de *Les Etiòpiques*, m'agradaria fer esment del fet que és l'única novel·la grega de les cinc que conservem completes que encara no té una traducció al català. Considero sorprenent que dins dels cercles acadèmics de casa nostra no s'hagi consolidat una tradició filològica específica sobre *Les Etiòpiques* (tot i ser una obra d'allò més completa), que hagi donat com a resultat l'eventual traducció al català. No obstant això, podria haver-hi possibilitats que d'aquí a pocs anys n'aparegui una, tenint al cap que la primera traducció al català de *Les aventures de Quèreas i Cal·líroë* es va dur a terme fa dos anys per Jaume Almirall. Això podria ser un indicatiu d'un ressorgiment de l'interès per aquest gènere a Catalunya.

1.3. Objectius

L'objectiu principal d'aquest treball és fer un estudi del personatge de Cariclea com a model d'heroïna novel·lesca tot posant el nostre focus en la seva caracterització –tant física com de caràcter o intel·lecte–, i en les seves accions. Ens interessa, sobretot, estudiar en quins àmbits actua i analitzar com es manifesta la seva personalitat en funció de les diferents situacions viscudes o personatges amb els quals ha d'interactuar. Per aconseguir aquest objectiu principal ens proposem d'assolir els objectius específics següents:

- Selecció i anàlisi de passatges rellevants per a definir la caracterització de Cariclea.
- Estudi del lèxic emprat per a descriure Cariclea.
- Comparació entre Cariclea i altres personatges femenins i masculins de la novel·la.

En últim terme, volem intentar demostrar que Cariclea encarna una heroïna novel·lesca excepcional, que sobresurt per la seva intel·ligència i capacitat d'actuació no només en *Les Etiòpiques* sinó també en l'elenc d'heroïnes de les novel·les gregues conservades.

1.4 Metodologia

La metodologia d'aquest treball és filològica i parteix de la lectura profunda i l'anàlisi detallada de la novel·la *Les Etiòpiques* d'Heliodor. Atès que el nostre interès es troba en Cariclea, s'ha fet una selecció de passatges de la novel·la en què es documenta aquest personatge, que han servit per a establir un seguit de temàtiques rellevants per a comprendre'n la caracterització. Són aquestes temàtiques les que es tractaran en els diversos apartats del nostre estudi.

Pel que fa a la traducció al català dels textos triats per comentar, tant els del cos del treball com els de l'annex, s'ha fet a partir d'una adaptació de la traducció al castellà d'Emilio Crespo Güemes (2009, Biblioteca Gredos), que ha esdevingut l'edició de referència per a l'elaboració d'aquest treball. El text original grec s'ha extret dels tres volums de *Les Éthiopiennes* inclosos en "La Collection des Universités de France", publicada sota el patronatge de l'Association Guillaume Budé l'any 1960, d'edició i traducció a càrrec de Jean Maillon. Aquesta traducció francesa també s'ha fet servir com a suport per a fer les adaptacions catalanes dels passatges triats.

1.5. Agraïments

En primer lloc, voldria donar les gràcies a la Dra. Marta Oller Guzmán, tutora del present treball, per l'acompanyament, dedicació i suport que m'ha donat durant aquests mesos. A més, per haver estat un referent per a mi durant aquests quatre anys.

També, estic agraïda enormement als meus pares, Pedro i Trini, per la confiança que sempre han tingut en mi i per fer-me sentir capaç d'aconseguir qualsevol cosa.

Per altra banda, voldria donar les gràcies a les amigues que he fet en el grau, però en particular a l'Alba, amb qui he compartit moments preciosos i el suport de la qual ha sigut

indispensable des del primer moment; i també a la Teresa, el fet d'haver conviscut amb ella ha sigut de les millors coses que m'emporto de l'experiència universitària.

Finalment, a en Kostas, qui em fa sentir especial cada dia, i a en Gilbert, qui tinc present sempre.

2. La novel·la: breu aproximació al gènere

La novel·la grega és fruit dels darrers moments del període hel·lenístic, per tant, és el més tardà de tots els gèneres literaris creats pels grecs. Beu de tota la tradició literària anterior, cosa que fa que tingui una naturalesa híbrida: comparteix molts trets amb la prosa literària, però també pren determinats elements dels gèneres poètics. Està altament influenciat per la historiografia, per les nombroses anècdotes que trobem a l'obra d'Heròdot i àdhuc de Xenofont posant especial èmfasi en la *Ciropèdia*, veritable antecedent de la novel·la històrica que inclou ja la història d'amor de Pantea i Abradatas amb aventures comparables a les que es trobaran en les novel·les posteriors. És d'aquestes obres d'on la novel·la adquireix la seva fórmula bàsica (alternança de passatges descriptius i narratius amb escenes dialogades o monologades), que al seu torn, prové de l'èpica. Això no obstant, també té trets en comú amb la retòrica judicial i política, amb el drama i amb el diàleg filosòfic (Almirall 2024: 11-15). A l'Antiguitat, no es va crear mai un terme especial per designar el gènere novel·lesc: es fan servir termes generals com “relats ficticis” (πλασματικά) o “relats dramàtics” (δραματικά). La novel·la antiga va ser prolífica i va adquirir popularitat entre els estrats privilegiats de la societat on destacava una nova classe mitjana que es va expandir durant l'hel·lenisme (funcionaris, comerciants, etc.), en què hi va haver un augment d'alfabetització que també incloïa les dones (Hägg 1983: 3-91). Les suggestions d'un públic juvenil o femení reflecteixen, en tots dos casos, la reticència dels estudiosos a admetre que les novel·les tenien el mateix públic que altres obres literàries. A més, hi podria haver hagut “petits cercles de lectura” juntament amb l'hàbit més prevalent de la lectura individual que haurien afavorit a la popularització del gènere (Bowie 1994: 425-426). La producció de la novel·la grega abasta un període molt ampli de cinc segles, tot i que es considera que el moment d'esplendor va ser el segle II dC (Gual 1972: 30-33). A part de les que conservem fragmentàries, tenim pocs exemplars de novel·les senceres: *Les aventures de Quèreas i Cal·líroe* de Caritó d'Afrodísias; *Les Efésiaques* de Xenofont d'Èfes; *Les Aventures de Leucipe i Clitofont* d'Aquil·les Taci; *Dafnis i Cloe* de Longus i *Les Etiòpiques: Tèagenes i Cariclea* d'Heliodor d'Èmesa.

Els herois i heroïnes de les novel·les gregues sempre tenen aquests trets en comú: joventut, fidelitat a l'amor i una bellesa excepcional, que no només els fa enamorar-se perdudament l'un de l'altra, sinó que també provoca a la resta de persones una estupefacció com la que només causen els déus. La força de l'amor i la persecució de la felicitat personal és el que mou els seus actes (Almirall 2024: 16-17).

Heliodor d'Èmesa va escriure la novel·la més ambiciosa, tant en termes d'extensió com d'estil. La tècnica compositiva de *Les Etiòpiques* és molt més complicada que la dels seus predecessors. Es veu clarament que Heliodor va prendre Homer com la seva màxima inspiració en la repetició de patrons de l'*Odissea*, com seria el cas del començament *in medias res*. Heliodor és un autor del qual disposem poca informació¹, sabem que provenia d'Èmesa (en l'actual Síria) i es teoritza si en la seva etapa de maduresa es va convertir al Cristianisme (Hägg 1983: 54-59).

És difícil situar el moment en el qual s'ambienta la novel·la², ja que no representa de cap manera un període històric concret, sinó que se situa en un Mediterrani oriental fabulós. Igual de complicat és donar una cronologia a la composició de *Les Etiòpiques*, tot i que hi ha consens en situar-la al segle III dC (Gual 1972: 289-290).

Com a resum de la trama, Cariclea és una nena exposada per la seva mare Persina, la reina d'Etiòpia. Adoptada per un grec, es va convertir en sacerdotessa d'Àrtemis a Delfos. En el context d'uns jocs, coneix Teàgenes i tots dos s'enamoren. Fugen de Delfos junts i emprenen un llarg periple per arribar a Etiòpia i poder reclamar l'estatus reial de l'heroïna.

L'autor ens descriu, en nombrosos moments, Cariclea, la seva heroïna. Sabem que d'ençà que era una nena posseeix una bellesa sobrenatural (Text 1), la qual, fins i tot supera la de Teàgenes, el protagonista masculí (Text 2). Un dels adjectius més freqüents que l'acompanyen és el de καλή "bonica" i s'insisteix sovint en la blancor de la seva pell i la rossor dels seus cabells, dos trets que la fan reluir com si fos un sol o un astre (Text 12).

¹ Hi ha dubtes sobre la cronologia d'aquest autor. Alguns estudiosos el situen al final del segle IV dC per les similituds entre el setge de Nísibis (350 dC) i el setge de Siene relatat al llarg del llibre 9 de la novel·la (Bowie 1996: 479).

² Tanmateix, Heliodor reforça la plausibilitat de la seva narrativa fent al·lusions a coneixements històrics o geogràfics que haurien estat familiars pels seus lectors, fos per altres lectures o experiència, com serien els conflictes entre blemis, etiòps i egipcis pel control de les mines de maragdes (Morgan 1982: 234).

Cariclea posseeix una gran complexitat psíquica, és un personatge que destaca sobretot pel seu enginy, havent crescut envoltada de cultura i savis (Text 2). Té moments de desesperació i embogiment (Text 4), però també està dotada de la capacitat de suportar calamitats amb calma i fins i tot fredor (Text 5). Tot i això, té el pudor i la castedat que s'esperaria a la seva edat pel que fa a afers amorosos (Text 6 i Text 7). Per tant, és un personatge ple de contradiccions, una heroïna fascinant de qui val la pena aprofundir en la seva anàlisi.

3. Cariclea i la bellesa femenina estereotipada

Cariclea, pel que fa al seu aspecte físic, segueix els preceptes d'una bellesa femenina estereotipada que impregna tota la novel·la grega. Les característiques més rellevants són aquestes: la joventut i la bellesa divina. Sembla que aquesta caracterització de personatges femenins rellevants en la literatura grega trobaria el seu precedent en figures com Hèlena d'Esparta, descrita a la *Iliada* com ἀθανάτησι θεῆς εἰς ὧπα ἔοικεν, és a dir, amb “un rostre semblant a la de les deesses immortals” (*Il.* 3. 158); però també en Penèlope, comparada amb Àrtemis o Afrodita: ἥ δ' ἔν ἐκ θαλάμοιο περίφρων Πηνελόπεια, Ἀρτέμιδι ἰκέλη ἥ ἐ χρυσῆ Ἀφροδίτῃ (*Od.* 19. 53-54).

Ja en la primera novel·la sencera que conservem, *Quèreas i Cal·lirroe*, veiem que la protagonista és comparada amb Afrodita, per tal d'exemplificar aquesta bellesa sobrehumana (Text 8). En el cas d'Àntia de *Les Efesiàques*, hi ha un canvi de paradigma pel que fa a la descripció física de les heroïnes: la deessa a qui s'equipara la bellesa de la protagonista ja no serà Afrodita sinó Àrtemis, i a més, se'ns especificarà que els seus cabells són rossos amb l'adjectiu ξανθός. Cal fer un petit incís, però, en el fet que Àntia serà la més similar a Cariclea pel que fa a la vestimenta, ja que totes dues seran descrites portant roba similar a la d'Àrtemis com el carcaix amb arc i fletxes (Text 9, cf. Text 12). A *Les Aventures de Leucipe i Clitofont*, la protagonista també serà rossa i comparada, en aquest cas, amb Selene, que en la tradició ja tenia forts vincles amb Àrtemis (Text 10). Pel que fa a Cloe, també és rossa, però a causa del caràcter pastoral de *Dafnis i Cloe*, la idealització de la seva bellesa no es farà a partir d'una deessa sinó a través de la natura (Text 11).

Cariclea, en ser l'última de les heroïnes novel·lesques, representa la culminació de tot aquest constructe al voltant de la protagonista novel·lesca. Té les mateixes característiques físiques que les seves antecessores: també és jove, rossa i amb una bellesa com la d'Àrtemis. El passatge que més ho il·lustra és aquesta descripció exhaustiva que fa l'autor del seu aspecte,

posant èmfasi sobretot en la seva vestimenta i els seus cabells, que són detallats amb una màxima precisió, gairebé com si es tractés d'una ècfrasis artística:

Text 12. Hel. 3, 4, 1-7

Ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος ἠώς - Ὅμηρος ἂν εἶπεν - ἐπεὶ δὲ τοῦ νεῶ τῆς Ἀρτέμιδος ἐξήλασεν ἡ καλὴ καὶ σοφὴ Χαρίκλεια, τότε ὅτι καὶ Θεαγένην ἠττηθῆναί ποτε δυνατόν ἔγνωμεν, ἀλλ' ἠττηθῆναι τοσοῦτον ὅσον ἀκραιφνὲς γυναικεῖον κάλλος τοῦ πρώτου παρ' ἀνδράσιν ἐπαγωγότερον. Ἦγετο μὲν γὰρ ἐφ' ἄρμαμάξης ἀπὸ συνωρίδος λευκῆς βοῶν ἠνιοχουμένη, χιτῶνα δὲ ἀλουργὸν ποδῆρη χρυσαῖς ἀκτῖσι κατάπαστον ἡμφίεστο, ζώνην δὲ ἐπεβέβλητο τοῖς στέρνοις· καὶ ὁ τεχνησάμενος εἰς ἐκείνην τὸ πᾶν τῆς ἑαυτοῦ τέχνης κατέκλεισεν, οὔτε πρότερόν τι τοιοῦτον χαλκευσάμενος οὔτε αὖθις δυνησόμενος. Δυσὶν γὰρ δρακόντοιν τὰ μὲν οὐραῖα κατὰ τῶν μεταφρένων ἐδέσμευε τοὺς δὲ αὐχένας ὑπὸ τοὺς μαζοὺς παραμείψας καὶ εἰς βρόχον σκολιὸν διαπλέξας καὶ τὰς κεφαλὰς διολισθησάσας τοῦ βρόχου συγχωρήσας, ὡς περίττωμα τοῦ δεσμοῦ κατὰ πλευρὰν ἐκατέραν ἀπηώρησεν. Εἶπες ἂν τοὺς ὄφεις οὐ δοκεῖν ἔρπειν ἀλλ' ἔρπειν, οὐχ ὑπὸ βλοσυρῷ καὶ ἀπηνεῖ τῷ βλέμματι φοβεροὺς ἀλλ' ὑγρῷ κώματι διαρρεομένους ὥσπερ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὰ στέρνα τῆς κόρης ἰμέρου κατευναζομένους. Οἱ δὲ ἦσαν τὴν μὲν ὕλην χρυσοῖ τὴν χροιάν δὲ κυανοῖ, ὁ γὰρ χρυσὸς ὑπὸ τῆς τέχνης ἐμελαίνετο ἵνα τὸ τραχὺ καὶ μεταβάλλον τῆς φολίδος τῷ ξανθῷ τὸ μελανθὲς κραθὲν ἐπιδείξῃται. Τοιαύτη μὲν ἡ ζώνη τῆς κόρης· ἡ κόμη δὲ οὔτε πάντῃ διάπλοκος οὔτε ἀσύνδετος, ἀλλ' ἡ μὲν πολλὴ καὶ ὑπαυχένιος ὥμοις τε καὶ νώτοις ἐπεκύμαινε τὴν δὲ ἀπὸ κορυφῆς καὶ ἀπὸ μετώπου δάφνης ἀπαλοὶ κλῶνες ἔστεφον ῥοδοειδῆ τε καὶ ἡλιῶσαν διαδέοντες καὶ σοβεῖν ταῖς αὔραις ἔξω τοῦ πρέποντος οὐκ ἐφίεντες. Ἔφερε δὲ τῇ λαιᾷ μὲν τόξον ἐπίχρυσον ὑπὲρ ὧμον τὸν δεξιὸν τῆς φαρέτρας ἀπηρτημένης, τῇ θατέρᾳ δὲ λαμπάδιον ἡμμένον καὶ οὕτως ἔχουσα πλέον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σέλας ἢ τῶν δάδων ἀπηύγαζεν.»

Quan va aparèixer la filla del matí, l'aurora de dits rosats, com hauria dit Homer, quan del temple d'Àrtemis va sortir la bonica i hàbil Cariclea, aleshores ens vam adonar que Teàgenes no era pas invencible. Sinó que podia ser derrotat per una bella femenina, que en tota la seva puresa és més atractiva que la del primer dels homes. Ella anava muntada sobre una carrossa coberta empesa per un coble de bous blancs, portava posada una túnica porpra que li arribava als peus, tota brodada de raigs d'or amb un cinturó que estava fixat sobre el seu pit. L'artista que l'havia fet, hi va posar tot el seu talent. No crec que n'hi hagués hagut algun de similar abans, ni un altre

després que el pogués igualar. Tenia dues serps amb les cues enrotllades a les espatlles de la noia. Els seus colls es creuaven sota els pits i s'enllaçaven en un nus complicat d'on sortien els seus caps, que representaven els extrems del cinturó i penjaven a banda i banda. Es podia dir que semblaven reptar o més bé, que realment ho feien. No tenien una mirada ferotge, sinó que fluïen en una ona suau com si estiguessin adormits en el plaer del pit de la noia. El material del qual estava fet era or de color fosc. Aquest, havia estat brunyit perquè el color fosc juntament amb el ros donés l'efecte de l'aspresa i el color canviant de les escames. Així era el cinturó de la noia. Pel que fa als cabells, ni estaven del tot trenats, però tampoc solts; la major part, la que queia sota el coll, feia onades sobre les espatlles i l'esquena, mentre que, la part alta del cap i del front estava subjectada amb tendres branquillons de llorer, que formaven una diadema pels seus cabells rossos i brillants com el sol i no permetien que les brises els agitessin més del que era escaient. A la mà esquerra portava un arc daurat i a l'espatlla dreta un carcaix. A l'altra mà, tenia una torxa encesa, igualment, la claror d'aquesta era eclipsada per la llum que sortia dels seus ulls.

Això no obstant, la seva bellesa va més enllà: no és només suscitadora de desig físic, sinó que també crea en les persones una sèrie de sentiments positius, una voluntat d'actuar correctament, capaç fins i tot d'aplacar la violència i el desig libidinós dels homes del seu voltant (Text 13). La bellesa de Cariclea arriba a l'ànima de les persones i és la clara representació del concepte èpic del *kalos kagathos*, que creu que la bellesa física és un reflex de les qualitats positives interiors, com serien la bondat, el valor, la castedat, etc.

El tractament que fa Heliodor dels estereotips de bellesa femenina en Cariclea deixa oberta la possibilitat de redefinir la bellesa com alguna cosa més que una simple atracció sexual i ens porta a considerar-la en relació amb el tractament igualment sofisticat de la castedat, la lleialtat o les relacions entre homes i dones (Haynes 2003: 95-96).

4. Cariclea i els homes

La bellesa de Cariclea és una gran hipèrbole en ella mateixa, la qual condiciona cada relació que manté amb el gènere contrari. Deixant a Teàgenes com a cas a part, la relació de Cariclea amb els diferents homes de la novel·la, sovint està marcada per l'impacte que ocasiona en aquests la seva bellesa esglaiadora, el qual, es pot manifestar com a desig que pot fer embogir el personatge (Text 14), però també com a admiració o fins i tot temor (Text 15). Cap dels

homes que arriba a voler pretendre-la amorosament es planteja forçar-la (Text 16), sinó que veuen el matrimoni com a única via per a unir-se amb ella (Pérez 2005: 109). Això ens parla del respecte que la seva aparença física, similar a una deessa, infon en els personatges. Sembla que els homes, en contemplar la possibilitat de violentar-la, temen greument la ira divina, com si faltar el respecte a Cariclea fos directament un ultratge als déus.

Això no vol dir que l'heroïna no pugui tenir amistats masculines, com seria el cas de Cnemó. Tanmateix, amb qui Cariclea se sent del tot segura d'estar a soles, d'obrir-se sentimentalment, etc. és amb el vell sacerdot Calasiris, qui actua com la figura paterna durant gran part del viatge, ja que li demanen a ell la mà de Cariclea. Però també resulta ser el seu còmplice i més fidel confident. Cariclea és fins i tot previnguda amb Teàgenes (Text 17), però no amb Calasiris.

4.1. Cariclea i Teàgenes

El tema principal de *Les Etiòpiques*, sense cap mena de dubte, és la història del retorn de l'heroïna a la seva terra natal i el seu reconeixement com a hereva legítima dels reis d'Etiòpia. La seva relació amb Teàgenes és de gran importància a la narració, però es troba supeditada en tot moment a aquella altra línia argumental (la del retorn), que suposa la base vertadera de la novel·la (Pérez 2005: 100).

Sobre la història d'amor entre Teàgenes i Cariclea, aquesta comença de manera que és típica en la novel·la grega: els dos protagonistes es coneixen en el context d'unes celebracions religioses i s'enamoren a primera vista, en un dels passatges més delicats de la novel·la:

Text 18. Hel. 3, 5, 4-6

Ταῦτα εἶπε, καὶ ὁ μὲν ἔσπενδε, τὸ πῦρ δὲ Θεαγένης ἐλάμβανεν· ὅτε, φίλε Κνήμων, καὶ ὅτι θεῖον ἢ ψυχὴ καὶ συγγενὲς ἄνωθεν τοῖς ἔργοις ἐπιστούμεθα· ὁμοῦ τε γὰρ ἀλλήλους ἐώρων οἱ νέοι καὶ ἥρων, ὥσπερ τῆς ψυχῆς ἐκ πρώτης ἐντεύξεως τὸ ὅμοιον ἐπιγνούσης καὶ πρὸς τὸ κατ' ἀξίαν οἰκεῖον προσδραμούσης. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀθρόον τι καὶ ἐπτοημένον ἔστησαν καὶ τὴν δᾶδα ὀλκότερον ἢ μὲν ἐνεχείριζεν ὁ δὲ ὑπεδέχετο, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενεῖς ἐπὶ πολὺ κατ' ἀλλήλων πήζαντες ὥσπερ εἴ που γνωρίζοντες ἢ ἰδόντες πρότερον ταῖς μνήμαις ἀναπεμπάζοντες· εἶτα ἐμειδίασαν βραχὺ τι καὶ κλεπτόμενον καὶ μόνῃ τῇ διαχύσει τοῦ βλέμματος ἐλεγχόμενον. Ἐπειτα ὥσπερ καταιδεσθέντες τὸ γεγονός ἐπυρρίασαν, καὶ αὖθις, τοῦ πάθους οἶμαι καὶ τὴν καρδίαν

ἐπιδραμόντος, ὥχρίασαν, καὶ ἀπλῶς μυρίον εἶδος ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ τὰς ὄψεις ἀμφοῖν ἐπεπλανήθη καὶ μεταβολὴ παντοῖα χροῖας τε καὶ βλέμματος τῆς ψυχῆς τὸν σάλον κατηγοροῦσα.

Va parlar i va fer les libacions i Teàgenes va agafar el foc. I entén, estimat Cnemó, que l'ànima és divina i que ha rebut des del cel afinitats predestinades. En el mateix temps que es van veure els joves, es van enamorar, com si l'ànima reconegués, des del primerencontre, el que li era similar i es llancés apressada a allò que li era familiar i mereixia pertànyer. Primer es van quedar immòbils, plens d'estupor. Després lentament la torxa va passar de les mans de Cariclea a les de Teàgenes. Es van estar contemplant una llarga estona com indagant en els records per veure si es coneixien prèviament o si s'havien vist abans. Llavors van somriure ràpidament, de manera lleu i furtiva, que només era delatada pel raig d'alegria dels seus ulls. Després, com avergonyits per aquell mateix somriure, es van posar vermells. Però la passió, crec, en penetrar en el cor, de nou, es van tornar pàl·lids. En resum, en poc temps, tots dos van passar per una infinitat d'expressions i amb tota mena de canvis de color i de mirada, delatant la torbació interior de les seves ànimes.

Des del primer moment, se'ns indica que l'amor entre Teàgenes i Cariclea és un amor que es troba en plànol espiritual (com la bellesa de Cariclea), mostrant-nos així el gran vincle emocional i intel·lectual que es crea entre ells dos, que va més enllà de qualsevol concepció terrenal, com seria l'atracció física³. Teàgenes i Cariclea, com a dos personatges extraordinaris per la seva bellesa i tarannà de manera més o menys igualitària (per bé que Cariclea en molts llocs sembla ser superior a Teàgenes) només es podrien haver enamorat l'un de l'altre: considerats per sobre de la resta d'humans, només Teàgenes és digne de l'amor de Cariclea i viceversa (Text 19).

A partir d'aquest moment, es dona pas a una sèrie de situacions en què els dos protagonistes experimenten una sèrie d'efectes negatius a conseqüència de l'enamorament. Tots dos pateixen enormement (Text 20), tot i que Teàgenes tingui més desimboltura a l'hora d'expressar-ho que Cariclea, la qual, sovint se sent avergonyida d'explicar la raó de la seva torbació (Text 6). Aquest fet és sorprenent considerant la soltesa amb la qual s'expressa en situacions espinoses en què ha de demostrar un gran domini de l'enginy i el do de paraula

³ Ens recorda a les idees platòniques.

(Text 47); per tant, és una de les contradiccions més evidents dins de la caracterització de l'heroïna. Tot i que hi hagi estudiosos que defensin que Teàgenes i Cariclea pateixen per igual (Pérez 2005: 105), no és una opinió que comparteixi, ja que per a Cariclea, una noia amb pretensions de convertir-se en sacerdotessa d'Àrtemis i mantenir-se verge per sempre, situada per sobre de tots aquests desitjos terrenals, el fet d'enamorar-se seria una cruel manera de retornar-la al món físic, corporal, del qual tenia tanta intenció d'allunyar-se'n (Text 44). Ni tan sols Cariclea, descrita com a *δυσάλωτος*, que significa "impossible de capturar" (Text 21), és capaç de no sucumbir als poders d'Eros i Afrodita⁴, per tant, pateix horriblement, fins i tot amb conseqüències físiques que la duen a un estat malaltís, característic de l'enamorament passional (Text 22). Aquest fet culmina amb l'escena de la cursa armada, la qual Teàgenes vol guanyar per a rebre el premi de mans de Cariclea i en la que la seva connexió psíquica es fa més evident, ja que Cariclea comença a tenir una sèrie de moviments un pèl estrambòtics per a ajudar, espiritualment, Teàgenes a guanyar (Text 23). Una situació similar passa al final del llibre, al Text 24.

És evident que l'única solució a tal patiment és l'eventual unió dels enamorats, planejada per Calasiris, es duu a terme un fals rapte (Text 25) que serviria com a excusa de la fugida dels protagonistes. Fent-ho d'aquesta manera, la dignitat i castedat de Cariclea queden intactes pels habitants de Delfos, en detriment de la imatge de Teàgenes, que queda com a impiu per haver raptat una sacerdotessa, una acusació terrible que haurà d'enfrontar més endavant al final del llibre (Text 26). Per als delfis, el segrest de Cariclea és clarament un crim contra l'ordre públic i la dignitat d'un pilar de la comunitat, una coacció sexual contra una figura pública local (Text 43). Aquest fals rapte no és un embelliment literari fantàstic, sinó que reflecteix una pràctica hel·lènica real i de llarga tradició. És el desplegament realista d'una estratègia matrimonial alternativa on una noia escapa d'un matrimoni no desitjat (el seu amb Alcàmenes, concertat pel seu pare) i un noi aconsegueix accés forçat a una dona que li és negada pel costum social i per la família de la jove (Lateiner 1997: 421-424).

La novel·la presenta els seus protagonistes com una inviolable i simètrica parella en la qual la castedat és un valor que tots dos han de complir (cosa que no passa en algunes de les novel·les anteriors, com per exemple *Dafnis i Cloe*). Hi ha nombrosos moments en què

⁴ Alguns passatges que donen suport a aquesta idea són: Hes. *Th.* 116-122, Eros doblega el pensament i la voluntat dels déus i humans; Hom. *Il.* 14. 198-199, Afrodita sotmet déus i humans a la seva voluntat; Eur. *Hipp.* 525-542, Eros i Afrodita destrueixen els mortals.

s'exemplifica aquest fet, però n'hi ha dos de molt significatius. El primer és el jurament que li fa acceptar Cariclea a Teàgenes (Text 17), en el qual li prohibeix unir-se a ella fins que hagi recuperat la seva família biològica i estatus reial. Cariclea, expressa vehement que li produeix un gran temor el fet que Teàgenes, en veure-la desprotegida, la pugui forçar. Tanmateix, Teàgenes s'ofèn per ser obligat a jurar un comportament que ja compliria sense la pressió de les divinitats, mostrant així una castedat masculina que és remarcable i inusual per a un home (Olsen 2012: 309). El segon moment rellevant és quan Cariclea i Teàgenes estan sols per primer cop a una cova (Text 27). Tot i tenir contacte físic com petons i abraçades, Cariclea vetlla per a conservar el decòrum i la virginitat parant a Teàgenes si es deixava emportar per l'entusiasme del moment; el noi, en comptes de reaccionar violentament, ho accepta de bon grat complint el seu jurament. Per tant, Teàgenes i Cariclea són la viva imatge de l'autodomini, però cal destacar que és ella sempre la que posa els límits, mostrant més seny i un sentit encara més fort de la castedat i la puresa que el del seu enamorat. Llavors, en realitat la pudicícia dels dos no és tan simètrica. Per a Cariclea, el vincle conjugal és un lligam espiritual, que no depèn de la consumació física. No es tracta d'un amor depravat, com el que sent la gent comuna, sinó d'un anhel cast (καθαρὸς πόθος) per aquell que ja considera com el seu marit (Haynes 2003: 96-97).

4.2. Els altres pretendents de Cariclea

Una part fonamental i font de moltes de les intrigues de la novel·la són els pretendents de Cariclea que sigui per haver-la capturat o per la mediació d'altres personatges amb autoritat (com serien els pares), intenten mantenir relacions amoroses amb ella, quasi sempre a partir del matrimoni. En aquest apartat esmentarem breument els més representatius.

Pel que fa al primer de tots, aquest seria Alcàmenes, el cosí de Cariclea. El compromís dels dos hauria estat concertat per Caricles, òbviament sense l'aprovació de Cariclea, que es volia mantenir verge, per això, Caricles és ben conscient que no el pot dur a terme el casament fins que Cariclea no cedeixi. En el Text 28, veiem una reacció totalment desmesurada i embogida davant d'Alcàmenes, a qui Cariclea rebutja encara amb més força que abans, a causa d'haver-se enamorat perdudament de Teàgenes. És pel compromís amb Alcàmenes que el rapte de Cariclea resulta un afront encara més gran, ja que ella ja estava compromesa a un altre home.

El segon pretendent i el més important de tots és Tíamis, el fill de Calasiris que, en veure's desproveït del seu rol com a sacerdot, es converteix en el líder d'un grup de bandits. Tíamis resulta un personatge contradictori. On ens esperàriem violència i brutalitat, ens trobem amb un home just amb una forta religiositat. Als seus captius, els dona un tracte favorable i no atempta en cap moment contra la seva integritat. A Teàgenes el tracta com a company, amb qui eventualment lluitarà braç a braç. A més, presenta un gran autodomini en negar-se a veure Cariclea per a no sucumbir a les seves passions i fins i tot demana a la noia la seva opinió sobre casar-se amb ell. Malgrat això, Tíamis no té tanta fortalesa d'esperit com els nostres protagonistes i eventualment aquesta faceta es trenca en un atac de gelosia, on acaba assassinant Tisbe pensant que era Cariclea. Un cop reunit amb Calasiris i restituïda la seva autoritat sacerdotal, Tíamis presenta un gran respecte als últims desitjos del seu pare abans de morir i és per això que reclama Cariclea i Teàgenes a Àrsace, amb qui s'acaba discutint (Text 29) i eventualment, Tíamis voldrà explicar tots els crims de la noble persa al poble. A més, també està present en el moment que Àrsace vol cremar viva Cariclea (Text 38).

Traquí és el cap d'un altre grup de bandits que s'enamora perdudament de Cariclea. A partir d'una emboscada al vaixell on anaven els protagonistes, els acaba capturant. És en el context de les seves suposades noces amb Cariclea que es produeix la batalla que s'esmenta en l'inici del llibre, ja que un altre dels bandits, Pelor, embogeix d'amor per Cariclea (Text 14). Tots dos representen aquella passió sense moderació. L'única raó per la qual no atempten contra la integritat física de Cariclea és per l'estupor que provoca la seva aparença física; tanmateix, tots dos la prenen violentament (o així ho pretenen) i la volen posseir com si fos un objecte.

Aquèmenes és el fill de Cíbele i també criat d'Àrsace. S'enamora de Cariclea quan l'espia mentre plora amb Teàgenes; per això, demana a la noble persa que li entregui Cariclea en matrimoni, cosa que Àrsace accepta. En veure's els protagonistes en la situació de què tots dos són forçats a unir-se amb gent que no estimen, Teàgenes recorre a l'espasa venerablement, però Cariclea sap la solució (Text 30): el sacrifici de la virginitat del noi, acceptant Àrsace, pel bé de la seva pròpia, per evitar el matrimoni amb Aquèmenes (Wiersma 1990: 121).

L'últim dels pretendents és Meroebo, el qual és el fill del germà d'Hidaspes, per tant, el cosí de Cariclea. El rei etíop, en veure'l, no tarda ni un segon a prometre-li Cariclea com a esposa (Text 31), cosa que és curiosa, ja que fa molt poc (ni una hora potser) que ell sap que

l'heroïna és la seva filla. Això ens deixa veure, tant en aquest cas com en el de Caricles, que fins que la dona no contraguí matrimoni, l'autoritat paternal preval i no és fàcil deslliurar-se'n. Aquesta potestat dona dret al pare per a decidir sobre el futur de la seva filla sense tenir gens en compte l'opinió de la noia.

5. Cariclea i les dones

Al llarg de tota la novel·la se'ns fa evident que Heliodor fa ús de la idea de la supremacia grega, segons la qual tot aquell que no és grec, es considera bàrbar i inferior. Aquest concepte es va desenvolupar dins de l'imaginari de la cultura hel·lena sobretot a partir d'Heròdot: el conflicte amb Pèrsia va fer que els grecs s'autoidentifiquessin com un grup cohesionat culturalment en oposició als seus invasors perses, que van esdevenir els bàrbars, els "altres" per excel·lència. Tot i que Heròdot va crear un reflex més matisat de l'"altre" en la seva obra en introduir diversos "altres" en les seves descripcions ètniques, va continuar representant els perses com el contrapunt principal dels grecs (Lye 2015: 240). Dins de *Les Etiòpiques*, qui cau sota la categoria de bàrbar són principalment els egipcis i els perses. Tal com veiem en la tauleta que porta Tisbe (Text 32), en la qual es lamenta de ser esclava d'un bàrbar essent ella grega, ja que ho veu com una degradació a la seva persona. Per això, demana a Cnemó que almenys l'accepti un altre cop com a serventa seva, preferint continuar esclavitzada mentre que el seu amo sigui grec.

Aquesta idea supremacista grega és confrontada pel fet que Cariclea, ètnicament (tal com nosaltres concebem aquest concepte) no és grega. El motiu és que Heliodor presenta l'etnicitat com una categoria fluida, la qual és exterioritzada per cada una de les decisions i el comportament que té el personatge en el moment (Lye 2015: 236). Cariclea, per la seva educació, valors i manera de comportar-se és totalment grega, no perquè ho sigui de sang. A més a més, el fet que als etiòps com a poble no se'ls anomeni bàrbars en cap moment de la novel·la també ens ensenya aquesta fluïdesa de l'etnicitat, ja que aquests són representats com a justos, pietosos i civilitzats, sobretot encarnat en la figura del rei Hidaspes (Text 33 i Text 46). L'autor desplaça el concepte de bàrbar: ja no és purament geogràfic sinó que és moral i cultural. Això també ens parla de la mateixa concepció que tenia l'autor d'ell mateix i de la seva pàtria, Èmesa. De cap manera es devia considerar ell mateix un bàrbar per les mateixes raons que no considerava Cariclea ni els etiòps com a bàrbars. Veiem com ha evolucionat el concepte de bàrbar des dels temps d'Heròdot a partir de la globalització de la cultura grecoromana iniciada amb Alexandre Magne i consolidada amb l'Imperi Romà.

5.1. Cariclea i Àrsace

Com hem pogut observar, *Les Etiòpiques* ens ofereixen un ampli elenc de personatges femenins que prenen rols actius dins de la trama. Tanmateix, davant la varietat que s'observa de personatges masculins, el quadre de caràcters femenins es pot reduir (no només en aquesta novel·la sinó en gairebé tot el gènere) a quatre grans categories: l'heroïna, Cariclea; l'antagonista, Àrsace; la confident, Cíbele; i la mare, Persina (Pérez 2005: 100).

Àrsace és la dona d'Oroondates, el sàtrapa d'Egipte, cosa que la fa una dona molt poderosa i influent: mentre el seu marit està a fora, és l'encarregada de comandar les tropes de Memfis i mediar els conflictes que puguin aparèixer a la ciutat (Text 34). Se'ns presenta com una dona poderosa però impia, manipuladora i infidel (Text 35). Es deixa emportar per les passions sense cap mena de remordiment (Text 29), llavors, no és sorprenent que quedi profundament captivada pels encants de Teàgenes. Juntament amb Cíbele, la seva dida, faran tot el possible per aconseguir l'estima del noi i separar-lo de Cariclea. El que passen els nostres protagonistes en mans d'Àrsace són les penúries, tant físiques com emocionals, més dures que pateixen en el llibre. Encara més, la passió que sent Àrsace per Teàgenes la fa sofrir enormement i en cert punt ens pot fer recordar el que li passa a Cariclea al principi de l'obra (Text 36 cf. Text 22): és una autèntica malaltia d'amor. Aquests sentiments irrefrenables, juntament amb la seva crueltat i impietat, suposen una gran antítesi a tot el que representa Cariclea i serveixen per enaltir la protagonista. És per aquesta superioritat moral de Cariclea, de la qual ella n'és ben conscient, que l'heroïna no se sotmet a Àrsace, afegint-hi també que Cariclea mai oblida qui és ni el seu estatus: una sacerdotessa i princesa d'Etiòpia. Per tant, la nostra heroïna no té cap mirament a l'hora de criticar-la (Text 5).

Un dels moments més sorprenents és en el text que hi ha a continuació, en el qual s'acusa Cariclea d'assassinar Cíbele. Ella, en lloc de defensar la seva innocència, assumeix els càrrecs (tot i no haver comès el crim) i fins i tot confessa haver volgut assassinar Àrsace també. Aquesta injúria ens mostra que, per molt que Àrsace sigui la persona més poderosa de la ciutat, és molt inferior a Cariclea tant de moral com d'esperit, i això l'heroïna ho sap de sobres. Desafiant Àrsace d'aquesta manera, Cariclea contínuament es posiciona per sobre d'ella.

Text 37. Hel, 8, 8, 4-9

Οὔτε γὰρ κατηγήσασα οὔτε ἀγεννές τι παθοῦσα γέλωτα ἐφαίνετο καὶ χλεύην τὰ παρόντα ποιουμένη, τὸ μὲν ὑπὸ ἀγαθοῦ τοῦ συνειδότος τῆς συκοφαντίας ἀφροντιστοῦσα τὸ δὲ χαίρουσα εἰ Θεαγένους οὐκέτι ὄντος τεθνήξεται καὶ κερδήσει τὸ ἐναγές τῆς πράξεως, ὃ καθ' ἑαυτῆς ἐγνώκει ποιεῖν, ἐτέρων τοῦτο δρασάντων. Καὶ «ἽΩ θαυμασία» ἔφη «εἰ μὲν ζῇ Θεαγένης καθαρεύω κἀγὼ τοῦ φόνου· εἰ δέ τι πέπονθεν ὑπὸ τῶν σῶν ὁσίων βουλευμάτων, οὐδὲν δεῖ σοι τῶν κατ' ἐμοῦ βασάνων· ἔχεις με τὴν φαρμακίδα τῆς καὶ θρεψαμένης σε καὶ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων παιδευσαμένης, καὶ ἀπόσφαττε μὴ μελλήσασα· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐφίλει Θεαγένης ὁ τῶν σῶν ἀνόμων βουλευμάτων ἔννομος ὑπερόπτης.»

Lluny de mostrar-se abatuda o de tenir una reacció indigna, es veia que reia i es prenia a burla la situació present. D'una banda, la seva consciència tranquil·la la feia menysprear la calúmnia, per l'altra, el fet que la matessin si Teàgenes no existia, era per ella un motiu d'alegria, perquè serien altres els que complirien el sacrilegi que per la seva compta havia decidit cometre contra ella mateixa. Va dir: "Oh, il·lustre princesa, si Teàgenes és viu, jo també estic neta d'aquest assassinat; però si ha patit cap desgràcia per culpa dels teus piadosos plans, no et caldrà aplicar-me cap tortura. Aquí em tens, degolla'm: soc l'enverinadora de la dona que et va criar i et va educar per a les millors obres. Ja que aquell era el desig més anhelat de Teàgenes, el que amb justícia va rebutjar els teus capritxos més abominables".

Aquest fet culmina en el Text 38, quan, en pujar a la pira i sortir-ne intacta, Cariclea derrota definitivament la seva rival perquè aquesta s'adona que no podrà doblegar mai la seva voluntat perquè és una persona extraordinària, protegida pels déus, i està per sobre de la resta.

Els dos amants acaben fugint del seu palau gràcies a Bagoas. En assabentar-se Àrsace d'aquest fet i a més de saber que seria durament castigada pel seu marit a causa dels crims comesos, posa fi a la seva vida penjant-se. Morir d'aquesta manera és un motiu literari recurrent que veiem associat a dones que cometen alguna mena de crim impietós, com seria el cas de personatges del món tràgic com Fedra (Eur. *Hipp.* 799-813) o Iocasta (Soph. *OT* 1234-1265).

El fort contrast entre Àrsace i Cariclea constitueix una ferma condemna del desig femení, quan aquest es presenta sota la forma d'una passió descontrolada. En aquesta novel·la,

Cariclea reclama la puresa sexual com a especialment pròpia. El model romàntic encarnat pels protagonistes i contrastat amb personatges secundaris desviats, emfatitza així la inviolabilitat i la simetria general de la parella heterosexual, amb una valoració especialment forta de la castedat o fins i tot de l'antisexualitat femenina (Olsen 2012: 309-310).

6. Cariclea i la mobilitat social

Al llarg de *Les Etiòpiques* podem observar com els protagonistes són forçats a reavaluar i redefinir les seves identitats segons el context i les persones amb qui es troben en una successió d'indrets poc familiars (Lye 2015: 236). És per això que tant Teàgenes com Cariclea oscil·len entre diferents identitats socials, pujant i baixant esgraons dins de les classes socials. Per tant, es relacionen amb gent d'orígens variats (sàtrapes, bandits, comerciants, esclaus, reis, etc.). Per exemple, Teàgenes, tot i ser un aristòcrata, és capturat i rendit a condicions inferiors en nombroses ocasions, fins i tot arriba a lluitar activament braç a braç amb bandolers. Pel que fa a Cariclea, també és molts cops capturada i en alguna ocasió, s'ha de fer passar per una persona d'estatus inferior per a protegir-se (Text 39). No obstant això, les persones que la capturen no pensen mai a tractar-la com una simple esclava (per exemple, fent-la servir de serventa, forçant-la sexualment, etc.), sinó que a partir de la seva aparença física són capaces de veure el seu valor i origen noble (*kalos kagathos*). Per tant, no s'atreveixen a exercir tota l'autoritat que podrien sobre ella (sigui per por a reprimendes divines o per simple admiració). Només en l'episodi d'Àrsace veiem greus atemptats contra la integritat física de Cariclea, ja que l'intenta cremar viva (Text 38), fet que apunta a una maldat femenina superior fins i tot a qualsevol violència masculina.

En la novel·la també trobem que es dona cert protagonisme a persones de classe inferior, com seria el cas de les esclaves domèstiques. Les quals se situen com a ments directores dels ordits i enganys que duen a terme amb les seves ames. Sovint, fan servir a aquestes com a titelles segons els seus propis interessos. Són les serventes qui al final acaben tenint el control de la situació⁵. Dos dels exemples més rellevants d'aquest fet són Tisbe (Text 32) i Cíbele.

Pel que fa a Cíbele, aquesta és la dida d'Àrsace. Ella serveix com a pont entre la seva ama i Teàgenes, qui rebutja vehement els seus avenços amorosos, tot i que Cíbele dediqui tots els seus esforços a persuadir-lo (Text 40). Un dels episodis més destacats de la serventa es troba

⁵ De fet, la figura de la dida ja té aquest paper en l'èpica i sobretot en la tragèdia grega. Per exemple, la dida de Fedra a l'*Hipòlit* d'Eurípides (*Hipp.* 433-515) o Euriclea a l'*Odissea* d'Homer (*Od.* 19. 467- 502).

en el moment en què, davant de la debilitat d'Àrsace, Cíbele la reprèn durament i a partir del poder de la persuasió aconseguix convèncer-la que infligeixi càstigs físics a Teàgenes. Això suposa una momentània i divertida subversió de rols, ja que sembla que sigui l'esclava qui mana i no al revés.

Text 41. Hel, 8, 5, 9-11

Καὶ ἡ Κυβέλη «Παιδὸς μὲν» ἔφη «τοῦ ἐμοῦ πέρι καὶ πίστεως εἰς σὲ τῆς ἐμῆς, ὃ δέσποινα, οὐκ ἀληθῆ δοξάζουσα γνώσῃ τοῖς ἔργοις· αὐτὴ δὲ οὕτως ὑπτίως προσιοῦσα τῷ σαυτῆς ἔρωτι καὶ τῷ ὄντι μαλακίζομένη μὴ ἄγε τὴν αἰτίαν ἐπ' ἄλλους τοὺς οὐκ αἰτίους. Οὐ γὰρ ὡς δέσποινα κρατεῖς ἀλλ' ὡς δουλεύουσα θεραπεύεις τὸ μειράκιον, ἃ παρὰ μὲν τὴν πρώτην ὀρθῶς ἴσως ἐγίνετο, ἀπαλοῦ τινος ἐκείνου καὶ εὐηνίου τὴν ψυχὴν νομισθέντος· ἐπειδὴ δὲ κατεξανίσταται ὡς ἐρωμένης, λαμβανέτω πεῖραν ὡς δεσποίνης καὶ μαστιγούμενος καὶ στρεβλούμενος ὑποπιπτέτω τοῖς σοῖς βουλευμασι. Πεφύκασι γὰρ οἱ νέοι θεραπευόμενοι μὲν ὑπερφρονεῖν βιαζόμενοι δὲ ὑπείκειν· ὥστε καὶ οὗτος πράξει κολαζόμενος ἅπερ ἡθέτει κολακευόμενος.» «Ἀλλὰ δοκεῖς μὲν» ἔφη «εὖ λέγειν» ἡ Ἀρσάκη «πῶς δ' ἂν ἐνέγκαιμι, ὃ θεοί, τοῖς ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς ἢ ξαινόμενον ὀρώσα τὸ σῶμα ἐκεῖνο ἢ καὶ ἄλλως κολαζόμενον;» «Αὐθις αὖ σὺ μαλακίῃ» ἔφη «ὥσπερ οὐ πρὸς ἐκείνου τε γενησόμενον ἐπ' ὀλίγαις στρεβλώσεσιν ἐλέσθαι τὰ βελτίονα καὶ σοὶ πρὸς μικρὸν ἀνιαιθείσῃ τυχεῖν τῶν κατὰ γνώμην.

Va dir Cíbele: “Del meu fill i de la meua lleialtat cap a tu, mestressa, els fets mateixos et faran comprovar que no és veritat el que penses. L'error és teu, que t'ocupes del teu amor amb tanta negligència i que en realitat actues amb una feblesa extraordinària; no carreguis la culpa als que no la tenen. Doncs, amb el jovenet, no et comportes com la seva ama, que ho ets, sinó que el tractés com si tu fossis l'esclava. Això al principi potser estava bé, perquè la seva ànima semblava delicada i jove; però ara, un cop s'ha rebel·lat contra una enamorada, que sàpiga el que és tenir una mestressa. Quan se'l fuetegi i se'l sotmeti a tortura, ja veuràs com es rendeix als teus peus i als teus desitjos. Els joves solen menysprear als que els consenten, i només són submisos amb qui els maltracta. De manera que aquest també farà, castigat, allò que rebutjava fer quan el demanaves amb afalacs”. Àrsace va respondre: “Em sembla que tens raó, però, oh déus, com suportaré veure amb els meus propis ulls el seu cos bell recobert de fuetades o castigat de qualsevol altra manera?” Cíbele va dir: “Altra vegada et tornes a estovar! Com si no hagués de ser per al seu propi bé escollir el millor camí

després d'unes poques tortures, i com si tu, a canvi d'un breu patiment, no haguessis d'aconseguir tot allò que desitges.

La vida de Cíbele acaba gràcies a un parany de qui seria la seva còmplice en l'intent d'assassinar Cariclea; és un final prou irònic per a una entabanadora.

7. Cariclea sacerdotessa

El paper de Cariclea com a sacerdotessa és una peça molt rellevant en el seu caràcter, ja que defineix no només la manera en què es comporta o els seus valors, sinó que també li aporta una mena de seguretat i fermesa en el seu estatus. A més, el fet de ser una figura prominent en el culte facilita a l'heroïna una presència i visibilitat públiques, com per exemple la participació en rituals o jocs (Text 23), a què no totes les dones tenien accés. També li permet freqüentar cercles (Text 2) o obtenir certa formació (de la qual podríem atribuir el domini de la paraula que té la protagonista) que en altres circumstàncies, sense aquest càrrec religiós, li haurien estat vetades pel fet de ser dona.

La relació que Cariclea té amb Àrtemis no es limita solament a meres comparacions físiques (Text 15), sinó que sovint s'equipara l'heroïna a la deessa com si es tractés d'una mena d'epifania (Text 14). A més a més, en el marc d'un enfrontament bèl·lic, Cariclea hi participa amb decisió i bons resultats, de la mateixa manera que faria Àrtemis. Fent servir l'arc i disparant de lluny, sense embrutar-se directament de sang tal com faria la deessa (Text 42), Cariclea queda eximida de la contaminació que suposaria el fet de matar els bandits; per tant, la seva puresa roman intacta. L'acció de participar activament en una batalla, és un fet que hauria de ser inaudit per la majoria de la població femenina per la seva inferioritat física, tal com Heliodor ens expressa en el Text 43, en el qual, les dones de Delfos, indignades pel rapte de Cariclea, es volen armar i participar de la batalla, però no poden perquè no són capaces de córrer com els homes. Aquesta idea reforça molt més el fet que Cariclea és extraordinària (no només per la seva bellesa) i constitueix un cas a part, se situa per sobre de les dones mortals. Així, es caracteritza a Cariclea com una mena d'heroi mític en femení.

L'estret vincle amb Àrtemis no acaba aquí, sinó que també se l'assimila amb Hipòlit, heroi típicament relacionat amb la deessa. El Text 44 és el fragment que millor ens exemplifica aquest afer: la nostra protagonista, segons les paraules del seu pare adoptiu, rebutja vehementment qualsevol cosa que tingui a veure amb l'amor, el matrimoni o els plaers

d'Afrodita. Decidida a mantenir-se verge, Cariclea no es deixa persuadir per Caricles i fa servir la capacitat argumentativa i oratòria, que ell mateix li ha ensenyat, en contra seva. Demostrant, no només un enginy destacable sinó una ferma determinació en les seves conviccions i una voluntat inamovible. L'heroïna de *Les Etiòpiques* està dedicada completament al culte d'Àrtemis i els seus moments lliures els passa caçant o practicant el tir amb arc, tal com faria la seva deessa. La relació de Cariclea i Àrtemis suposa la substitució dels interessos, usualment més romàntics, que solien tenir les noies joves (Olsen 2012: 307).

Text 44. Hel, 2, 33, 4-7

Ἀλλ' αὕτη τοιαύτη τις οὔσα λυπεῖ με λύπην ἀνίατον· ἀπηγόρευται γὰρ αὐτῇ γάμος καὶ παρθενεύειν τὸν πάντα βίον διατείνεται καὶ τῇ Ἀρτέμιδι ζάκορον ἑαυτὴν ἐπιδούσα θήραις τὰ πολλὰ σχολάζει καὶ ἀσκεῖ τοξείαν. Ἐμοὶ δέ ἐστιν ὁ βίος ἀφόρητος ἐλπίσαντι μὲν ἀδελφῆς ἑμαυτοῦ παιδὶ ταύτην ἐκδώσειν καὶ μάλα γε ἀστεῖω καὶ χαρίεντι λόγον τε καὶ ἦθος νεανίσκῳ, ἀποτυγχάνοντι δὲ διὰ τὴν ταύτης ἀπηνῆ κρίσιν. Οὔτε γὰρ θεραπεύων οὔτε ἐπαγγελλόμενος οὔτε λογισμοὺς ἀνακινῶν πείσαι δεδύνημαι, ἀλλὰ τὸ χαλεπώτατον τοῖς ἐμοῖς, τὸ τοῦ λόγου, κατ' ἐμοῦ κέχρηται πτεροῖς καὶ τὴν ἐκ λόγων πολυπειρίαν, ἣν ποικίλην ἐδίδαξάμην πρὸς κατασκευὴν τοῦ τὸν ἄριστον ἡρῆσθαι βίον, ἐπανατείνεται ἐκθειάζουσα μὲν παρθενίαν καὶ ἐγγὺς ἀθανάτων ἀποφαίνουσα, ἄχραντον καὶ ἀκήρατον καὶ ἀδιάφθορον ὀνομάζουσα, Ἔρωτα δὲ καὶ Ἀφροδίτην καὶ πάντα γαμήλιον θίασον ἀποσκορακίζουσα. Πρὸς ταῦτα δὴ σὲ βοηθὸν ἐπικαλοῦμαι καὶ διὰ τοῦτο καιροῦ λαβόμενος καὶ ἀφορμῆς τῆς ἐκ ταῦτομάτου πῶς ἐνδοθείσης μακροτέρου πρὸς σε τοῦ διηγήματος ἐδεήθην. Καὶ δὸς τὴν χάριν, ὧ ἄγαθὲ Καλάσιρι. Σοφίαν τινὰ καὶ ἵυγγα κίνησον ἐπ' αὐτὴν Αἰγυπτίαν· πείσον ἢ λόγοις ἢ ἔργοις γνωρίσαι τὴν ἑαυτῆς φύσιν καὶ ὅτι γυνὴ γέγονεν εἰδέναι. Βουλομένῳ δέ σοι τὸ πρᾶγμα ῥάδιον, οὔτε γὰρ ἀπρόσμικτος ἐκείνη πρὸς τοὺς λογίους τῶν ἀνδρῶν ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τούτοις συνόμιλος ἐπαρθενεύθη καὶ οἴκησιν οἰκεῖ σοι τὴν αὐτὴν ἐνταῦθα.

Però, essent com és, em causa un dolor i tristesa immensos, perquè no vol ni sentir a parlar del matrimoni: s'entossudeix a viure en ser tota la vida verge; s'ha consagrat al servei del temple d'Àrtemis i passa la major part del temps dedicada a la caça o practicant el tir amb arc. La vida per mi és insuportable, perquè m'havia fet la il·lusió d'entregar-la en matrimoni al fill d'una germana meva, un jove gentil, de conversa i caràcter agradables; però, per culpa d'aquesta cruel decisió seva, ja no tinc cap esperança. Ni els afalacs ni les promeses ni els raonaments han pogut persuadir-la;

però el pitjor de tot és que utilitza contra mi, com es diu, les meves pròpies armes, perquè fa servir tota la capacitat de crítica que jo li he ensenyat, per tractar de demostrar-me que la vida que ha escollit és la millor: reverència a la virginitat i l'enalteix fins als mateixos déus, dient-li pura, incòlume i incorruptible; en canvi, a Amor, a Afrodita i a qualsevol festeig els rebutja amb menyspreu. Per això demano la teva ajuda; per tant, he aprofitat aquesta oportunitat en quant ha sorgit espontàniament, aquest tema de conversa. Si he sigut extens, et demano disculpes. Però utilitza amb la meua filla alguna habilitat o encanteri egipci; convenç-la, sigui amb paraules o amb fets, perquè reconegui la seva pròpia naturalesa i sàpiga que ha nascut dona. Per a tu, si ho vols, la tasca serà fàcil, ja que ella no refusa la companyia dels homes savis, sinó que s'ha criat quasi sempre convivint amb ells. A més, viu a la mateixa casa que tu.

Cal destacar també que Caricles defineix Cariclea com a δυσάλωτος (Text 21), cosa que ens recorda que Àrtemis constituïria la deessa de les noies “no-domesticades”, de les salvatges. La virginitat que representa aquesta deessa i que Cariclea defensa tan aferrissadament, està associada a la infantesa i és un marcador de ritus de pas cap a l'edat adulta. Cariclea, en certa manera, si no s'hagués enamorat mai de Teàgenes, es mantindria sempre en aquest estadi previ a l'adulesa, ja que només s'hi podia accedir a partir del matrimoni i la pèrdua de la virginitat. Heliodor, mostrant com la donzella més convençuda de totes sucumbeix finalment al poder de l'amor, ens reflecteix que aquest és una força molt més gran que qualsevol convicció religiosa, i que al final, per molt que una no vulgui, el desig i l'enamorament s'obren pas en la vida d'una (com és natural), marcant així també l'entrada a un nou estadi de maduresa. Aquest fet també serveix per a recordar-nos que Cariclea, tot i les seves excentricitats i hipèrboles, és indubtablement humana.

Per finalitzar amb aquest apartat, és adient fer un petit apunt a la religió solar d'Etiòpia que se'ns explica al final del llibre, la qual també exemplifica aquest paper especial de sacerdotessa de la Lluna que atorga a la dona que ostenta una posició privilegiada respecte als afers públics: en els sacrificis per la victòria etiop, està prohibit que qualsevol dona assisteixi per por a impureses, encara que siguin accidentals, excepte la sacerdotessa de la Lluna, en aquest cas la reina Persina i més endavant la mateixa Cariclea (Text 45). No sabem del cert si Heliodor representa l'exclusió de les dones en rituals públics com una realitat del seu temps o si simplement parteix de la forta tendència arcaïtzant en la presentació de costums o de certs

aspectes morals propis del gènere de la novel·la grega. Per tant, en moltes ocasions, l'estat de coses que reflecteix l'autor pot considerar-se anacrònic, aliè a la veritable situació de la dona en el període en què està escrita. Encara que, evidentment, ens trobem lluny d'una situació d'equilibri i igualtat total entre els sexes, la veritat és que es podria parlar d'una independència més elevada en el pla legal i d'una presència més activa en la societat i en la vida cultural (Pérez 2005: 102-103).

8. “Agència” femenina

La lectura de *Les Etiòpiques* fa palès, des del primer moment, que és Cariclea el motor que fa avançar tota la trama, relegant Teàgenes molts cops a un paper secundari. Les proeses que duu a terme el noi, sovint es limiten a actes heroics (de gran exigència física) però mai són plans enrevessats, discursos amb gran do de paraula o estratègies verdaderament enginyoses: aquest és el domini de Cariclea. De la parella, és ella qui resol els conflictes i qui pren la iniciativa, mostrant un gran seny i capacitat de reflexionar fredament (Text 46). Tot això mentre roman, molt al límit, dins dels paràmetres del que és un comportament femení acceptable (Wiersma 1990: 121). Així com l'autor ha creat una anomalia potencialment contracultural en la seva valentia, esperit i eloquència excepcional, la modèstia extrema de Cariclea actua com un contrapès eficaç per assegurar, en última instància, la seva convencionalitat (Haynes 2003: 97).

Un dels exemples més rellevants d'aquest fet és aquest text on podem veure com Cariclea, de manera molt enginyosa i amb un cert toc de picardia, construeix un discurs, totalment fals sobre els seus orígens, no sense al principi fingir falsa modèstia i agraïment, com si el fet que la deixessin parlar per opinar sobre el seu futur fos una cosa lloable. Ella, que està més que acostumada a tenir una presència pública i a participar en cercles intel·lectuals, que té una formació excepcionalment culta i presenta una sensatesa extraordinària, es fa petita com a estratègia per a apel·lar a la simpatia dels seus captors.

Text 47. Hel, 1, 21, 3- 1, 22, 1

Ἡ δὲ πολὺν τινα χρόνον τῇ γῇ τὸ βλέμμα προσερείσασα καὶ πυκνὰ τὴν κεφαλὴν ἐπισείουσα λόγον τινὰ καὶ ἐννοίας ἀθροίζειν ἔφκει· καὶ δὴ ποτε πρὸς τὸν Θύαμιν ἀντωπῆσασα καὶ πλεόν ἢ πρότερον αὐτὸν τῷ κάλλει καταστράψασα (καὶ γὰρ πεφοίνικτο τὴν παρειὰν ὑπὸ τῶν ἐνθυμημάτων πλεόν ἢ σύνηθες καὶ τὸ βλέμμα κεκίνητο πρὸς τὸ γοργότερον), ἐρμηνεύοντος τοῦ Κνήμωνος, « μᾶλλον » ἔφη « ὁ μὲν

λόγος ἤρμοζεν ἀδελφῷ τῷ ἐμῷ Θεαγένει τούτῳ· πρέπει γὰρ οἷμαι γυναικὶ μὲν σιγὴν ἀνδρὶ δὲ ἀπόκρισιν ἐν ἀνδράσιν· ἐπειδὴ δὲ καὶ μοι λόγου μεταδεδώκατε καὶ τοῦτο πρῶτον ἔνδειγμα φιλανθρωπίας παρέχεσθε, τὸ πειθοῖ μᾶλλον ἢ βίᾳ τῶν δικαίων πειρᾶσθαι τυγχάνειν, ἄλλως τε καὶ διότι τὸ πᾶν εἰς ἐμὲ τείνει τῶν εἰρημένων, ἐκβαίνειν ἀναγκάζομαι τοὺς ἐμαυτῆς τε καὶ παρθένων νόμους καὶ πρὸς τὴν πεῦσιν τοῦ κρατοῦντος ἀποκρίνασθαι, περὶ γάμου καὶ ταῦτα καὶ ἐν ὁμίλῳ τοσούτων ἀνδρῶν.

Ella va clavar la mirada a terra durant una bona estona i sacsejava el cap contínuament, com buscant les paraules i posant en ordre les idees. Finalment, va aixecar la mirada cap a Tíamis, ferint-lo més que mai amb els seus raigs de bellesa: les reflexions havien fet enrojolar les seves galtes més del que era habitual i la seva expressió s'havia tornat més vigorosa, mentre Cnemó feia d'interpret, va dir: "Més quadrava prendre la paraula al meu germà Teàgenes, aquí present, doncs, crec que el que és decorós és que la dona guardi silenci i que sigui l'home qui respongui en una reunió d'homes. Però, atès que em doneu permís per parlar i m'ho oferi com a primera prova de generositat el fet d'intentar obtenir el que és just mitjançant la persuasió i no la violència, i sobretot, tenint en compte la circumstància de tot el que s'ha dit va dirigit a mi, em veig obligada a sortir dels meus propis hàbits i dels d'una donzella i respondre al vencedor la seva pregunta sobre el meu matrimoni, en presència, a més, d'una assemblea tan nombrosa.

Tenim molts més exemples de parlaments de Cariclea que presenten una gran eloquència, un de molt rellevant el trobem al final del llibre (Text 48), on l'heroïna demana un judici per demostrar que és la filla dels reis i així no la sacrificuin. De fet, Cariclea es troba amb un obstacle formidable: la seva reclamació, tot i ser certa, semblaria igualment falsa, pel fet que els seus pares tenen la pell negra, però ella la té blanca (Schwartz, 2016, 150). A partir d'un discurs que mostra la seva capacitat argumentativa (ja que estableix un diàleg amb el seu pare biològic, Hidaspes, a tall dels diàlegs socràtics), ho aconsegueix. Cariclea és totalment capaç de defensar-se i convèncer fent l'ús de la paraula, actuant com si fos la seva pròpia advocada.

Cariclea ens recorda enormement Odisseu pel seu enginy i la seva capacitat de mentir sense remordiments (Text 49). A més a més, fa servir estratagemes que ja hem vist en l'*Odissea* com serien els discursos falsos, com el comentat un anteriorment, que es correspondrien amb *Od.* 14. 192-358 i *Od.* 13. 256-286; o també el fet de disfressar-se de rodamon (Text 39) per a no ser reconeguda i aspirar a l'hospitalitat de la gent.

Tot i tenir vivències i ocurrencies similars a les d'Odisseu, en la novel·la explícitament s'equipara Cariclea amb Penèlope com veiem en el Text 50, on Penèlope felicita Cariclea per posar la castedat per sobre de tot. Totes dues constitueixen vertaders models de comportament femenins, amb una gran prudència i enginy. A més de ser ambdues comparades a Àrtemis per la seva bellesa (*Od.* 19. 53-54 i Text 15), sovint veiem com es defineixen a partir dels mateixos adjectius, compartint camp semàntic. Περίφρων significa “molt prudent” o “savi” i és l'epítet que confereix Homer a Penèlope, ja que aquest adjectiu surt acompanyant el seu nom en nombroses ocasions, per exemple, només en el cant XIX περίφρων defineix a Πηνελόπεια un total d'onze vegades, amb l'excepció de dues ocasions en les quals qualifica Euriclea, la dida. Tot i que a Cariclea no se la designa amb aquest adjectiu concret en tota la novel·la, sí que es fa servir l'adjectiu σοφή (Text 12), que significaria “hàbil” o “sàvia” juntament amb el seu superlatiu σοφωτάτη (Text 3) per qualificar-la. Per tant, són sinònims que podrien ser intercanviables en alguns contextos. Tant la caracterització de Penèlope com a περίφρων com la seva conducta es poden relacionar amb un dels termes que surt amb una gran freqüència en la novel·la, la σωφροσύνη, un mot que té un significat complex, ja que engloba un àmbit molt ampli de conceptes: concretament, a *Les Etiòpiques*, sovint es pot relacionar amb el seny o la sensatesa, però la interpretació que més s'accepta és la de castedat, puresa o fins i tot virginitat. Per tant, σωφροσύνη és un mot que serviria per definir tot allò que tant Cariclea com Penèlope representen clarament, l'autocontrol.

A partir de tot el que hem esmentat en aquest apartat, podem veure la gran influència que va suposar l'*Odissea* d'Homer a l'hora de configurar no només els successos de la novel·la, sinó també en la creació del personatge de Cariclea, la qual unifica el model de Penèlope amb el d'Odisseu: donant com a resultat una protagonista poderosa i extremadament intel·ligent però moderada per l'obediència al model de dona ideal, afí a les estructures patriarcals de societat (Haynes 2003: 98-99).

9. Conclusions

A partir de la lectura i buidatge exhaustiu de *Les Etiòpiques* d'Heliodor d'Èmesa i la selecció de 50 textos significatius, hem pogut exemplificar amb claredat l'excepcionalitat de la caracterització de Cariclea. Aquesta es configura com un personatge femení d'una gran potència narrativa i simbòlica, especialment pel seu enginy superior, la seva presència imponent i la seguretat que demostra en ella mateixa al llarg de tota l'obra. Tot plegat es veu reflectit de manera constant en cadascuna de les interaccions socials que estableix i en les diverses situacions, sovint adverses, que ha d'afrontar.

En aquest sentit, la seva bellesa divina, tot i ser remarcada reiteradament pel narrador i pels altres personatges, no esdevé el seu tret identitari principal, sinó que funciona més aviat com un element complementari dins d'un ampli compendi de qualitats. Entre aquestes qualitats destaquen la prudència, la moderació, la justícia i la capacitat de discerniment, que acaben configurant el seu tarannà i la seva manera d'actuar. Així doncs, la bellesa no la defineix, sinó que reforça una construcció molt més complexa i rica del personatge.

Tanmateix, malgrat aquesta magnanimitat que sovint la situa per sobre de la resta de personatges de la novel·la, Cariclea no deixa de tenir una dimensió profundament humana. Les seves passions, inquietuds i moments de desesperació contribueixen a fer-la més versemblant i a aterrar-la en una realitat emocional recognoscible. Aquesta combinació entre excel·lència i vulnerabilitat és precisament el que permet apropar el personatge al lector, facilitant que aquest hi pugui establir un vincle d'identificació. D'aquesta manera, Cariclea esdevé no només una figura idealitzada, sinó també una figura propera i comprensible.

A partir de l'observació del camp lèxic associat a Cariclea, hem pogut determinar que l'autor defensa un model de conducta femení que gira entorn del concepte de *σωφροσύνη*. Aquest terme, arrelat en una llarga tradició literària que es remunta ja a Homer, implica l'enaltiment de valors com la puresa, la virginitat, la contenció i la modèstia. En aquest marc, Cariclea es presenta com una encarnació d'aquest ideal, tot i que no d'una manera simple o unidimensional. De fet, aquest mateix concepte genera una tensió significativa amb la forta agència que caracteritza la protagonista. El fet que Cariclea presenti dues maneres diferents d'actuar que sovint entren en conflicte —d'una banda, la fidelitat a l'ideal de moderació i, de l'altra, la seva capacitat activa d'intervenció i decisió— dona lloc a una sèrie de contradiccions internes. Aquestes contradiccions no debiliten el personatge, sinó que el doten

d'una gran complexitat i el converteixen en un objecte d'estudi especialment ric i apassionant. És precisament aquesta dualitat la que contribueix a la seva singularitat dins del gènere. Per tot això, Cariclea es posiciona, sense cap mena de dubte, per sobre de les altres heroïnes de la novel·la grega.

Mitjançant la comparació de Cariclea amb la resta de personatges, tant masculins com femenins, hem pogut observar que, en gran manera, aquests estan construïts amb la funció de ressaltar alguna de les seves qualitats. Fins i tot Teàgenes, que hauria de funcionar com el seu equivalent masculí, queda sovint en un segon pla en determinats aspectes. Al llarg de nombrosos episodis de l'obra es posa de manifest que, pel que fa a la capacitat d'idear estratègies, actuar sota pressió, mantenir la lucidesa o conservar la compostura, Teàgenes es troba per sota de Cariclea.

No obstant això, el fort sentit de la castedat i la lleialtat que ambdós personatges es professen mútuament actua com un element equilibrador. Aquesta fidelitat compartida permet presentar-los com una unitat cohesionada, en què les diferències individuals queden integrades dins d'un ideal amorós i moral comú. Així, la relació entre Cariclea i Teàgenes no anul·la la superioritat puntual de la protagonista, però sí que construeix una imatge d'harmonia entre els dos.

Pel que fa a altres personatges, com és el cas d'Àrsace, la seva funció dins la novel·la esdevé clarament contrastiva. La seva moralitat, totalment oposada a la de la protagonista, serveix per exemplificar l'extrem contrari de tot allò que encarna Cariclea. Àrsace representa una manera de viure marcada per la desmesura, la manca de control i la submissió a les passions. El seu final indigne actua com una advertència clara sobre les conseqüències d'aquest tipus de comportament. D'aquesta manera, Heliodor construeix un model per oposició que reforça encara més l'ideal de la σοφροσύνη com a via correcta de conducta.

En conclusió, Cariclea es presenta com un personatge extraordinàriament ric i acuradament construït. *Les Etiòpiques* mostren de manera inequívoca que ella és la veritable protagonista de la novel·la, l'eix central al voltant del qual orbiten tant els altres personatges com les múltiples situacions que es desenvolupen al llarg de la narració. Tota l'estructura de l'obra es configura al seu voltant, tant en els aspectes més materials, com els viatges, els captiveris o les peripècies físiques, com en els aspectes més espirituals i emocionals.

Cariclea és, en definitiva, el centre vertebrador de l'obra d'Heliodor, i aquesta centralitat es manifesta de manera explícita en la construcció narrativa. La seva presència articula el sentit global de la novel·la i dota de coherència el conjunt dels esdeveniments.

Finalment, *Les Etiòpiques* es poden considerar una novel·la complexa i alhora cohesionada, representativa d'un moment de maduresa dins del gènere de la novel·la grega. L'obra incorpora nombroses referències a personatges, motius i temes propis de gèneres literaris més antics, cosa que evidencia una clara voluntat de diàleg amb la tradició. Tot i haver estat escrita en una època tardana, i per tant en un context allunyat de la societat clàssica pròpiament dita, la novel·la ha exercit una influència notable que s'ha perllongat fins als nostres dies. Aquesta pervivència confirma la seva importància dins del cànon literari i justifica l'interès continuat que desperta en l'àmbit acadèmic.

10. Bibliografia

Edicions, traduccions i comentaris d'autors antics:

AQUIL·LES TACI (2019). *Leucipe i Clitofont*. Traducció de Roser Homar. Barcelona.

CHARITON (1979). *Chairéas et Callirhoé*. Traducció de Georges Molinié. Paris.

CARITÓ (2024). *Cal·lirroé*. Traducció de Jaume Almirall. Martorell.

EURÍPIDES (2002). *Hipòlit*. Traducció de Joan Alberich. Barcelona.

HÉLIODORE (1960). *Les Éthiopiques (Théagene et Chariclée). Tome I*. Traducció de Jean Maillon. Paris.

HÉLIODORE (1960). *Les Éthiopiques (Théagene et Chariclée). Tome II*. Traducció de Jean Maillon. Paris.

HÉLIODORE (1960). *Les Éthiopiques (Théagene et Chariclée). Tome III*. Traducció de Jean Maillon. Paris.

HELIODORO (2009). *Las Etiópicas*. Traducció d'Emilio Crespo Güemes. Barcelona.

HOMERO (1992). *Odisea*. Traducció de José Luis Calvo. Madrid.

HOMER (2019). *Odissea II*. Traducció de Carles Riba. Barcelona.

HOMER (2019). *Iliada*. Traducció de Montserrat Ros. Martorell.

LONGUS (1981). *Dafnis i Cloe*. Traducció de Jaume Berenguer Amenós i Francesc J. Cuartero. Barcelona.

SÒFOCLES (2019). *Antígona. Èdip rei. Èdip a Colonos*. Traducció de Carles Riba. Barcelona.

XENOFONT D'ÈFES (1967). *Efesiàques*. Traducció de Carles Miralles. Barcelona.

Bibliografia secundària del tema:

- BOWIE, EWEN (1994). «The Readership of Greek Novels in the Ancient World». A BOWIE, EWEN. *Essays on Ancient Greek Literature and Culture*. Cambridge, p. 418-443.
- BOWIE, EWEN (1996). «The Ancient Readers of the Greek Novels». A BOWIE, EWEN. *Essays on Ancient Greek Literature and Culture*. Cambridge, p. 473-492.
- GARCÍA GUAL, CARLOS (1972). *Los orígenes de la novela*. Madrid.
- HÄGG, TOMAS (1983). *The Novel in Antiquity*. Oxford.
- HAYNES, KATHARINE (2003). *Fashioning the feminine in the Greek Novel*. Oxford.
- LATEINER, DONALD (1997). «Abduction Marriage in Heliodorus' *Aethiopica*». *Greek, Roman, and Byzantine Studies* 38 (4), p. 409-439.
- LYE, SUZANNE (2015). «Gender and Ethnicity in Heliodorus' *Aithiopika*». *The Classical World* 109 (2), p. 235-262.
- MORGAN, JOHN ROBERT (1982). «History, Romance, and Realism in the *Aithiopika* of Heliodoros». *Classical Antiquity* 1 (2), p. 221-265.
- OLSEN, SARAH (2012). «Maculate conception: sexual ideology and creative authority in Heliodorus' *Aethiopica*». *The American Journal of Philology* 133, p. 301-322.
- PÉREZ BENITO, ENRIQUE (2005). «Consideraciones en torno a la mujer en la novela griega antigua. *Las Etiópicas* de Heliodoro de Emesa». A NIETO IBÁÑEZ, JESÚS MARÍA (coords.). *Estudios sobre la mujer en la cultura griega y latina*. León, p. 97-110.
- SCHWARTZ, SAUNDRA (2016). *From bedroom to courtroom : law and justice in the Greek novel*. Groningen.
- WIERSMA, SYTZE (1990). «The Ancient Greek Novel and Its Heroines: A Female Paradox». *Mnemosyne*, 43(1/2), 109-123.

Annex

Text 1. Hel. 2, 30, 6

Ἐπειδὴ δέ μοι ὠμώμοστο ὡς ἐκεῖνος ἐπέσκηπτεν, ἄγει με παρ' ἑαυτὸν καὶ δείκνυσι κόρην ἀμήχανόν τι καὶ δαιμόνιον κάλλος, ἦν αὐτὸς μὲν ἐπτὰ ἔτη γεγονέναι ἔλεγεν ἐμοὶ δὲ καὶ ὥρα γάμου πλησιάζειν ἐώκει, οὕτως ἄρα κάλλους ὑπερβολὴ καὶ εἰς μεγέθους ἔμφασιν φέρει προσθήκην. Καγὼ μὲν ἀχανὲς εἰστήκειν ἀγνοίᾳ τε τῶν γινομένων καὶ ἀκορέστῳ θέᾳ τῶν ὀρωμένων.	Després d'haver jurat d'acord amb el què aquell home m'ordenava, em va conduir a casa seva i em va mostrar una nena de bellesa increïble i divina. Em va dir que tenia set anys, encara que semblava que ja s'acostava a l'edat de casar-se, perquè realment, una bellesa extraordinària fa l'efecte d'una talla superior. I jo, mentrestant, em vaig quedar bocabadat sense entendre què passava, mirant insaciablement la visió que tenia davant dels ulls.
--	--

Text 2. Hel. 3, 6, 2-3

Περιεργότερος τοίνυν ἐξ ὧν ἠκηκόειν τε καὶ ἐωράκειν γεγινώς ἐντυγχάνω τῷ Χαρίκλει τοῦτο σπουδάσας· καὶ ὃς «εἶδες» ἡρώτα «τὸ ἀγλαΐσμα τὸ ἐμόν τε καὶ Δελφῶν, τὴν Χαρίκλειαν;» «Οὐ νῦν πρῶτον» ἔφην, «ἀλλὰ καὶ πρότερον πολλάκις, ὅσάκις δὴ μοι κατὰ τὸν νεῶν ἐνέτυχεν οὐχ ὡς ἄν τις ἐκ παρόδου - τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον - ἀλλὰ καὶ συνέθυσα οὐκ ὀλιγάκις καὶ περὶ θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων εἴ τί ποτε διαπορήσειεν ἡρώτησέ τε καὶ ἔμαθε.» «Τί οὖν δὴ σοὶ τὰ νῦν ἔδοξεν, ὦ ἄγαθὲ Καλάσιρι; ἄρα τίνα τῇ πομπῇ κόσμον ἤνεγκεν;» «Εὐφήμεσον» εἶπον «ὦ Χαρίκλεις, ὥσπερ καὶ τὴν σελήνην εἰ διαπρέπει τῶν ἄλλων ἀστέρων ἡρώτας.» «Καὶ μὴν ἐπὶ νουν τινὲς» εἶπε «καὶ τὸν Θετταλὸν νεανίσκον.» «Τὰ δεύτερα» ἦν δ' ἐγὼ «καὶ τρίτα νέμοντες, τὴν δὲ κορωνίδα τῆς πομπῆς καὶ ὀφθαλμὸν ἀληθῶς τὴν σὴν θυγατέρα γνωρίζοντες.»	Jo, curios sobre tot el que havia vist i sentit, buscant a Caricles finalment me'l vaig trobar. Ell em va preguntar: "has vist a Cariclea, el meu orgull i els dels delfis?". Jo vaig dir: "Clar que sí, però no és pas la primera vegada, sinó que ja la coneixia d'abans molts cops en el temple, i no pas de passada, com sol dir-se, sinó que també hem fet junts sacrificis en bastants ocasions i sempre que ha tingut algun dubte sobre afers divins o humans, em preguntava i n'aprenia". "I què t'ha semblat ara, bon Calasiris, no et sembla que ha donat dignitat a la cerimònia?". Vaig dir: "Oh Caricles, modera les teves paraules, és com si preguntessis si la lluna destaca sobre la resta d'estrelles". Va dir ell: "i, tanmateix, alguns lloaven també al jove de Tessàlia." Vaig respondre jo: "atribuint-li el segon o el tercer lloc, però la corona i la resplendor de la processó era la teva filla."
---	--

Text 3. Hel. 5, 26, 2

Ταῦτα ἐκεῖνος μὲν ἔλεγεν, ἡ δέ (ἔστι γὰρ χρῆμα σοφώτατον) καιρὸν διαθέσθαι δραστήριος ἅμα δέ τι καὶ τῆς ἐμῆς ὑποθήκης ἀνύουσα, τὸ κατηφές ἐκ τῶν περιεστηκότων τοῦ βλέμματος ἀπεσκευασμένη καὶ πρὸς τὸ ἐπαγωγότερον ἐκβιασμένη «Ἀλλὰ θεοὺς μὲν» ἔφη «χάρις τοῖς τὰ φιλάνθρωπότερα περὶ ἡμῶν ἐπὶ νοῦν τὸν σὸν ἄγουσιν.	Així deia. Ella (que és d'allò més sàvia), capaç d'aprofitar l'ocasió de manera eficaç i també, hàbil en seguir les meves instruccions, va apartar la tristesa que les circumstàncies provocaven en la seva mirada i, forçant un posat més encisador i seductor va dir: "Donem les gràcies als déus que han portat al teu pensament les intencions més nobles cap a nosaltres.
--	---

Text 4. Hel. 6, 8, 3-8

Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πρὸς χοροῖς ἦσαν καὶ τὸν ὑμέναιον ἀπρόσκλητον ἐπὶ τοῖς θαλάμοις ἐκώμαζον καὶ γαμήλιος παννυχὶς τὴν οἰκίαν κατέλαμπεν, ἡ Χαρίκλεια δὲ χωρισθεῖσα μόνη τῶν ἄλλων ἐπὶ τὸ σύνηθες ἔρχεται δωμάτιον καὶ τὰς θύρας εἰς τὸ ἀσφαλές ἐπικλειαμένη πρὸς οὐδενός τε ὀχλεῖσθαι πιστεύουσα βάκχϊόν τι οἰσטרηθεῖσα τάς τε κόμας ἀφειδῶς λύεται καὶ θοιμάτιον περιρρηξαμένη «Φέρε» ἔφη «καὶ ἡμεῖς δαίμονι τῷ εἰληχότῳ χορεύσωμεν κατὰ τὸν ἐκείνου τρόπον· ἄσωμεν αὐτῷ θρήνους καὶ γόους ὑπορχησώμεθα ζόφος δὲ ἐπιχεῖσθω καὶ νύξ ἀλαμπῆς ἡγεῖσθω τῶν δρωμένων, τοῦδε τοῦ λύχνου τῇ γῇ προσαραχθέντος. Οἷας γὰρ δὴ καὶ ἐφ' ἡμῖν τὰς παστάδας ἐπήξατο· οἷον τὸν θάλαμον ἀνέδειξε· μόνην μὲν ἔχει με καὶ ἀνύμφευτον, τοῦ δὲ μέχρις ὀνόματος νυμφίου Θεαγένους, οἶμοι, χηρεύει. Κνήμων γαμεῖ, Θεαγένης δὲ ἀλητεύει καὶ ταῦτα αἰχμάλωτος ἢ τάχα καὶ δέσμιος· καὶ ταῦτα ἂν εἴη τὰ εὐτυχέστερα, σφύζοιτο μόνον. Ναυσίκηλα νυμφεύεται κάμοῦ διέζευκται ἢ μέχρι τῆς παρελθούσης ὁμόκοιτος, Χαρίκλεια δὲ μόνη καὶ ἔρημος. Καὶ οὐ τῶν ἐπ' ἐκείνοις ἡμῖν μέμψις, ὧς τύχη καὶ δαίμονες, ἀλλὰ καὶ πράττοιν κατὰ γνώμην, τῶν δὲ καθ' ἡμᾶς ὅτι μὴ τούτοις ἡμῖν ἐξ ἴσου κέχρησθε. Οὕτω τὸ δρᾶμα τὸ περὶ ἡμᾶς εἰς ἄπειρον ἐμηκύνετε καὶ πᾶσαν λοιπὸν σκηνὴν ὑπερφθέγγεται. Ἀλλὰ τί ταῦτα ἄωρὶ θεηλατοῦμαι; τελείσθω καὶ τὰ ἐξῆς ὅπη τοῖς θεοῖς φίλον. Ἀλλ' ὧς Θεάγενης, ὧς μόνη μοι γλυκεῖα φροντίς, εἰ μὲν τέθνηκας καὶ τοῦτο πεισθείην ὃ μήποτε	Mentre els altres es lliuraven a la dansa i cantaven l'himeneu davant de la cambra nupcial sense haver estat convidats i, les torxes nupcials il·luminaren la casa durant tota la nit, Cariclea, sola i separada dels altres, va marxar a la seva habitació i després d'haver tancat les portes amb seguretat. Creient que ningú no la molestaria, es va entregar a un furor com el de les bacants, es va desfer els cabells amb ràbia, es va estripar el vestit i va dir: "Au, dansem nosaltres també per la divinitat que ens ha tocat en sort la dansa que li agrada. Cantem-li planys i fem el mim de les nostres desgràcies. Que s'hi aboqui la foscor i que una nit sense llum presideixi el que fem, trenquem aquesta llum contra el terra. Quina mena de llit nupcial ens ha fabricat! Quin tàlem ens ha preparat! Em té aquí sola i sense espòs, de Teàgenes, el meu promès, ai las, només de nom. Cnemó es casa i Teàgenes va errant i viu captiu o fins i tot encadenat. Però tot això seria una fortuna, amb la condició que estigui viu. Nausiclea es casa i s'ha separat de mi, la que dormia amb mi ahir, Cariclea, en canvi, està sola i abandonada. I no em queixo de la seva felicitat, oh fortuna, oh déus, al contrari, que els hi vagi tot segons els seus desitjos, sinó de la meva sort, perquè no us heu comportat amb nosaltres de la mateixa manera. Heu allargat fins a l'infinit la nostra tragèdia, i supera ja qualsevol ficció teatral. Però, per què em deixo portar per la culpa als déus? Que es compleixi tot d'ara endavant com els
--	--

γνοίην, τότε μὲν σοι συνεῖναι οὐχ ὑπερθήσομαι· τὸ παρὸν δέ σοι τάσδε ἐπιφέρω χοάς», καὶ ἅμα ἔτιλλε τὰς τρίχας καὶ ἐπὶ κλίνην ἐπέβαλλε, «καὶ τάσδε ἀποχέω τὰς σπονδὰς ἐκ τῶν σοι φίλων ὀφθαλμῶν», καὶ αὐτίκα διάβροχος ἦν ἡ στρωμνὴ τοῖς δάκρυσιν. «Εἰ δέ μοι περισφύζῃ καλῶς γε ποιῶν, δεῦρο καὶ συνανάπαυσαι φίλος, ὄναρ γοῦν ὀφθείς· φείδου δὲ καὶ τότε, ὦ ἄγαθέ, καὶ φύλαττε νομίμῳ γάμῳ τὴν σὴν παρθένον· ἰδοὺ σε καὶ περιπτύσσομαι, παρεῖναι καὶ ὄρᾶν ὑποτιθεμένη.»	hi plagui. Però oh Teàgenes, el meu únic i dolç pensament! Si és que has mort (i m'assabenti del que tant de bo mai m'assabenti), aleshores no tardaré a reunir-me amb tu. Per ara, t'ofereixo aquestes libacions funeràries". I al mateix temps que parlava s'arrancava els cabells i els llançava sobre el llit. "I t'ofereixo aquestes libacions dels ulls que et són estimats". A l'acte el llit es va quedar xop de llàgrimes. "Però si encara vius, oh felicitat, vine estimat i descansa amb mi, encara que només sigui en somnis. Però respecta'm encara, estimat meu, i guarda la teva verge per a un matrimoni legítim. Mira ja t'abraço imaginant que ets aquí i que et veig!"
---	--

Text 5. Hel. 7, 21, 1-4

Ἡ δὲ Χαρίκλεια σεσηρὸς τι καὶ κατεστυγμένον ὑποβλέψασα «Εὐκτὸν μὲν ἦν» ἔφη «καὶ κάλλιστον μηδὲν τοιοῦτον ὑποστῆναι τὴν πάντα ἀρίστην Ἀρσάκην· εἰ δὲ μή, δεύτερα γοῦν ἐγκρατεία φέρειν τὸ πάθος. Ἀλλ' ἐπειδὴ τι πέπονθεν ἀνθρώπινον καὶ νενίκηται, ὥς φῆς, καὶ ἥττων ἐστὶ τῆς ἐπιθυμίας, συμβουλευσάμ' ἂν καὶ αὐτὴ Θεαγένηι τούτῳ τὴν πρᾶξιν, εἰ τὸ ἀσφαλὲς αὐτῷ προσεῖη, μὴ ἀρνεῖσθαι· μὴ δέ τι λάθῃ κακὸν αὐτὸς τε ἑαυτὸν κἀκείνην ἐργασάμενος, εἰ ταῦτα εἰς φῶς ἔλθοι καὶ γνοίῃ ποθὲν τὸ παράνομον τῶν δεδραμένων ὁ σατράπης.» Ἀνήλατο πρὸς τοὺς λόγους ἡ Κυβέλη καὶ περιπτύξασα καὶ φιλήσασα πολλὰ τὴν Χαρίκλειαν «Εὖγε» ἔφη «ὦ τέκνον, ὅτι καὶ γυναῖκα ὁμοίαν σοι τὴν φύσιν ἠλέησας καὶ τῆς ἀσφαλείας τὰδελοφῶ πεφρόντικας· ἀλλὰ τούτου γε ἔνεκα θάρσει, ὥς οὐδ' ὁ ἥλιος, τοῦτο δὲ τὸ τοῦ λόγου, γινώσεται.» «Πέπαυσο τὸ παρόν» ἔφη ὁ Θεαγένης «καὶ ἔνδος ἡμῖν εἰς ἐπίσκεψιν.» Ἐξελθούσης δὲ παραχρῆμα τῆς Κυβέλης «ὦ Θεάγενες» ἔλεγεν ἡ Χαρίκλεια «ὁ μὲν δαίμων τοιαῦτα ἡμῖν προξενεῖ τὰ εὐτυχήματα ἐν οἷς πλέον ἐστὶ τὸ κακῶς πράττειν τῆς δοκούσης εὐπραγίας· πλὴν ἀλλὰ συνετῶν γέ ἐστι καὶ τὰ δυστυχήματα	Cariclea va respondre amb un gest irònic i amb la mirada enfadada va respondre: "El més desitjable i honest hauria estat que Àrsace, excelsa en tot, no s'hagués deixat dominar per tal passió: sinó, almenys, en segon lloc, seria que la suportés amb domini d'ella mateixa. Però, com ha patit una desgràcia humana i, segons dius, la passió l'ha vençut, jo mateixa aconsellaria a Teàgenes que no s'hi negui, llevat que no hi hagi una seguretat plena per ell; no fos cas que, sense adonar-se'n, es busqués la desgràcia per ell mateix i per ella si tot això es descobreix i s'assabentés el sàtrapa de la il·legalitat comesa". En sentir aquestes paraules, Cíbele es va precipitar cap a Cariclea, i abraçant i besant-la tendrament va exclamar: "Molt bé, filla meva, per compadir-te d'una dona de la teva mateixa condició i per preocupar-te per la seguretat del teu germà! Però respecte a això estigues tranquil·la, que ni el sol, com diu la dita, ho sabrà". Tan bon punt va sortir Cíbele, Cariclea va dir: "Oh Teàgenes, la divinitat ens proporciona un destí en què hi ha més desgràcia que la suposada felicitat. No obstant això, és propi de les persones sagaces treure el millor partir possible dels
--	--

ἐκ τῶν ἐνόντων πρὸς τὸ βέλτιστον διατίθεσθαι. Εἰ μὲν οὖν ἔχεις γνώμην καὶ τελείως δρᾶσαι τὸ ἔργον οὐκ ἔχω λέγειν· καίτοι γε οὐκ ἂν σφόδρα διενεχθεῖσα εἰ πάντως ἡμῖν ἐν τούτῳ τὸ σῶζεσθαι καὶ μὴ περιλείπεται. Εἰ δὲ εὖ ποιῶν ἄτοπον δοκιμάζεις τὸ αἰτούμενον ἀλλὰ σύ γε πλάττῃς τὸ συγκατατίθεσθαι καὶ τρέφων ἐπαγγελίαις τῆς βαρβάρου τὴν ὄρεξιν ὑπερθέσεις· ὑπότε μὲν τὸ πρὸς ὃ ζῆτι καθ' ἡμῶν βουλευσασθαι, ἐφηδύνων ἐλπίδι καὶ καταμαλᾶττων ὑποσχέσει τοῦ θυμοῦ τὸ φλεγμαῖνον· εἰκός τινα καὶ λύσιν θεῶν βουλήσει τὸν μεταξὺ χρόνον ἀποτεκεῖν. Ἀλλ' ὃ Θεάγενης, ὅπως μὴ ἐκ τῆς μελέτης εἰς τὸ αἰσχρὸν τοῦ ἔργου κατολισθήσῃς.»	infortunis. Així doncs, si tens la intenció de dur a terme l'acció per complet, no sabria què dir-te i certament no m'hi oposaria gaire, si no ens queda cap altra alternativa per salvar-nos. Però si, consideres inadmissible el que se't demana, no per això deixis de fingir que estàs d'acord: alimentant el desig de la bàrbara amb promeses, redueix amb dilació la possibilitat que trami res violent contra nosaltres, elogiant les seves esperances i suavitzant la seva ràbia inflamada amb compromisos falsos. És probable que el temps ens doni una solució per voluntat dels déus. Però, oh Teàgenes, ves amb compte en aquest intent, no vagis a caure en una acció vergonyosa”.
--	--

Text 6. Hel. 4, 10, 2-3

ἦ δὲ λαβομένη μου τῆς χειρὸς ἐφίλει τε καὶ ἐπεδάκρυε, καὶ ὦ σοφὲ Καλάσιρι, τοῦτο πρῶτον εὐεργέτησον, ἔλεγεν· ἕασον με σιωπῶσαν δυστυχεῖν, αὐτὸς ὡς βούλει γνωρίσας τὴν νόσον, καὶ τὴν γοῦν αἰσχύνην κερδαίνειν, κρύπτουσαν ἃ καὶ πάσχειν αἰσχρὸν καὶ ἐκλαλεῖν αἰσχροτέρον. ὡς ἐμέ γε λυπεῖ μὲν καὶ ἡ νόσος ἀκμάζουσα, πλέον δὲ τὸ μὴ κρατῆσαι τῆς νόσου τὴν ἀρχήν, ἀλλ' ἡττηθῆναι πάθους ἀπειρημένου μὲν ἐμοὶ τὸν πρὸ τούτου πάντα χρόνον, λυμαιομένου δὲ καὶ μέχρις ἀκοῆς τὸ παρθενίας ὄνομα σεμνότατον.	Ella agafant-me la mà entre plors i petons em va dir: “Oh savi Calasiris, concedeix-me primer aquest favor: deixa'm patir en silenci. Descobreix com vulguis la meua malaltia, però deixa'm, si més no, el pudor, ocultant el que és vergonyós patir i més encara explicar. Gran és el dolor que em produeix la malaltia, però encara em fa patir més el fet de no haver pogut dominar-la en el començament; sinó haver estat vençuda per una passió que sempre havia rebutjat i que, només amb sentir-ne el nom, ultratja el nom tan venerable de la virginitat.
--	--

Text 7. Hel. 10, 18, 2

”Ἡ πῶς αὐτὸν ἀδελφὸν ὠνόμαζες ὅτε μοι τὸ πρῶτον κατὰ τὴν Συήνην προσήχθητε; οὐ γὰρ δῆπου καὶ οὗτος ἡμέτερος υἱὸς εὐεργετήσεται· ἅπαξ γὰρ Περσίννα καὶ σὲ μόνην ἐκυοφόρησε.» Καὶ ἡ Χαρίκλεια σὺν ἐρυθήματι κατανεύσασα «Τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐψευσάμην» ἔφη «τῆς χρείας τὸ πλάσμα συνθείσης· ὅστις δὲ ἐστὶν ἀληθῶς αὐτὸς ἂν λέγοι βέλτιον, ἀνὴρ τε γάρ ἐστιν ἐμοῦ τε τῆς γυναικὸς εὐθαρσέστερον ἐξαγορεύειν οὐκ αἰσχυνθήσεται.»	“Oh per què li deies germà quan em vau ser presentats a Siene? Perquè de cap manera es descobriria que ell és també fill nostre: ja que Persina es va quedar embarassada només un cop i de tu”. I Cariclea, ruboritzada i amb cap cot va dir: “Em vaig inventar que era el meu germà perquè la necessitat em va obligar a tramari aquesta ficció. Però qui és ell de debò, és millor que ho digui ell mateix: és un home i no li farà vergonya declarar-ho com a mi, que soc una dona”.
--	--

Text 8. Char. 1, 1, 2

ἦν γὰρ τὸ κάλλος οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ θεῖον, οὐδὲ Νηρηίδος ἢ Νύμφης τῶν ὀρειῶν ἀλλ' αὐτῆς Ἀφροδίτης. Φήμη δὲ τοῦ παραδόξου θεάματος πανταχοῦ διέτρεχε καὶ μνηστῆρες κατέρρεον εἰς Συρακούσας, δυνασταὶ τε καὶ παῖδες τυράννων, οὐκ ἐκ Σικελίας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ Ἰταλίας καὶ Ἡπείρου καὶ νήσων τῶν ἐν Ἡπείρῳ.	Perquè la seva bellesa no era humana, sinó divina, i no pas la d'una nereida o nimfa de les muntanyes, sinó la d'Afrodita mateixa. I la fama d'aquella visió increïble s'estenia arreu, i com a pretendents afluïen a Siracusa governants i fills de sobirans, no únicament de Sicília, sinó també d'Itàlia i de l'Epir i dels pobles del continent (Traducció de Jaume Almirall).
--	---

Text 9. X. Eph. 1, 2, 5-7

Ἦρχε δὲ τῆς τῶν παρθένων τάξεως Ἄνθεια, θυγάτηρ Μεγαμήδους καὶ Εὐύπης, ἐγχωρίων. Ἦν δὲ τὸ κάλλος τῆς Ἀνθείας οἷον θαυμάσαι καὶ πολὺ τὰς ἄλλας ὑπερεβάλλετο παρθένους. Ἔτη μὲν τεσσαρεσκαίδεκα ἐγεγόνει, ἦνθι δὲ αὐτῆς τὸ σῶμα ἐπ' εὐμορφία, καὶ ὁ τοῦ σχήματος κόσμος πολὺς εἰς ὥραν συνεβάλλετο· κόμη ξανθή, ἡ πολλὴ καθειμένη, ὀλίγη πεπλεγμένη, πρὸς τὴν τῶν ἀνέμων φορὰν κινουμένη· ὀφθαλμοὶ γοργοί, φαιδροὶ μὲν ὥς κόρης, φοβεροὶ δὲ ὥς σώφρονος· χιτῶν ἀλουργής, ζωστὸς εἰς γόνυ, μεχρὶ βραχιόνων καθειμένος, νεβρίς περικειμένη, γωρυτὸς ἀνημμένος, τόξα, ἄκοντες φερόμενοι, κύνες ἐπόμενοι. Πολλάκις αὐτὴν ἐπὶ τοῦ τεμένους ἰδόντες Ἐφέσιοι προσεκύνησαν ὥς Ἄρτεμιν. Καὶ τότε οὖν ὀφθείσης ἀνεβόησε τὸ πλῆθος, καὶ ἦσαν ποικίλαι παρὰ τῶν θεωμένων φωναί, τῶν μὲν ὑπ' ἐκπλήξεως τὴν θεὸν εἶναι λεγόντων, τῶν δὲ ἄλλην τινὰ ὑπὸ τῆς θεοῦ περιποιημένην· προσεύχοντο δὲ πάντες καὶ προσεκύνουν καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῆς ἐμακάριζον· ἦν δὲ διαβόητος τοῖς θεωμένοις ἅπασιν Ἄνθεια ἡ καλή.	Anava la primera de les donzelles Àntia, filla de Megamedes i d'Evipa, efèsia; la seva bellesa era admirable, molt més que la de totes les altres noies. Tenia catorze anys i era singular la galanor del seu cos; l'abillament de la seva persona obligava encara més a mirar-la: rossa, amb una petita part dels cabells recollida i la resta onejant al vent; els ulls plens de vigor, alegres com de donzella i terribles com de verge; vestia una túnica porpra, cinturada, que li queia de les espatlles fins als genolls, al damunt hi portava una pell de cérvol i a l'esquena, penjat, un carcaix, un arc i fletxes; la seguien gossos. Moltes vegades, els efesis, en veure-la dins del terreny consagrat a la divinitat l'adoraren com si fos Àrtemis. I ara és vista, i adés tots es posen a cridar i les opinions es divideixen: a uns la temença els fa dir que és la deessa mateixa i d'altres diuen que Àrtemis l'ha feta a la seva semblança. Tots la pregaven i s'agenollaven al seu pas considerant llurs pares feliços; la bella Àntia era crit en boca de tots els qui la veien (Traducció de Carles Miralles).
--	---

Text 10. Ach.Tat. 1, 4, 3

Τοιαύτην εἶδον ἐγὼ ποτε ἐπὶ ταύρῳ γεγραμμένην Σελήνην· ὄμμα γοργὸν ἐν ἡδονῇ· κόμη ξανθή, τὸ ξανθὸν οὖλον· ὀφρὺς μέλαινα, τὸ μέλαν ἄκρατον· λευκὴ παρειά, τὸ λευκὸν ἐς μέσον ἐφοινίσσεται καὶ ἐμιμεῖτο πορφύραν, οἷαν εἰς τὸν ἐλέφαντα Λυδία βάπτει γυνή· τὸ στόμα ῥόδων ἄνθος ἦν, ὅταν ἄρχηται τὸ ῥόδον ἀνοίγειν τῶν φύλλων τὰ χεῖλη.	Ja l'havia vista abans en una pintura: Selene damunt d'un brau. Tenia una mirada deliciosament colpidora; els cabells rossos, d'un ros esponerós; les celles negres, d'un negre pur. Les galtes eren ben blanques i, al centre, s'enrojolaven imitant aquella porpra amb què les lídies tenyeixen el vori. La boca era una poncella de rosa que comença a obrir els pètals (Traducció de Roser Homar).
--	---

Text 11. Lon. 1, 17, 3

Τότε πρῶτον καὶ τὴν κόμην αὐτῆς ἐθαύμασεν ὅτι ξανθή, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅτι μεγάλοι καθάπερ βοός, καὶ τὸ πρόσωπον ὅτι λευκότερον ἀληθῶς καὶ τοῦ τῶν αἰγῶν γάλακτος, ὥσπερ τότε πρῶτον ὀφθαλμοὺς κτησάμενος, τὸν δὲ πρότερον χρόνον πεπηρωμένος.	Aleshores, per primera vegada, admirà la rossor dels seus cabells, els seus ulls grans com els d'una vedella, el seu rostre, verament més blanc que la llet de les cabres, com si en aquell moment hagués començat a tenir ulls i fins aleshores hagués estat cec (Traducció de Jaume Berenguer Amenós i Francesc J. Cuartero).
--	--

Text 13. Hel. 5, 7, 3

Τῶν δὲ ἐπελθόντων ἐπανατείναντο μὲν τινες ὡς πατάζοντες· ὡς δ' ἐπιβλέψαντες οἱ νέοι κατηύγασαν τοὺς ἐπιφερομένους ὥκλαζεν αὐτοῖς ὁ θυμὸς καὶ παρεῖντο αἱ δεξιάι, τοὺς γὰρ καλοὺς καὶ βάρβαροι χεῖρες ὡς ἔοικε δυσωποῦνται καὶ πρὸς τὴν ἐράσμιον θεάν καὶ ἀπρόσφυλος ὀφθαλμὸς ἡμεροῦται.	Alguns dels agressors van alçar el braç amb la intenció de colpejar-los. Però quan els joves els hi van dirigir la seva mirada enlluernadora, el cor d'aquests es va acovardir i els braços els van caure defallits. Segons sembla, la bellesa intimida la violència bàrbara i la visió d'un objecte amable aplaca fins i tot la mirada d'un estrany.
--	--

Text 14. Hel. 5, 31, 1-2

Ἐδειπνοῦμεν ὀλίγον ὕστερον καὶ ὅτε διαβεβρεγμένους ἤδη καὶ πρὸς τὸ ὑβριστικώτερον παραφερομένους ἡσθόμην, ἡρέμα πρὸς τὸν Πέλωρον (ἐκείμην δὲ αὐτοῦ πλησίον ἐπιτηδεύσας) «Εἶδες» ἔφην «ὅπως ἡ κόρη κεκόσμηται;» Τοῦ δὲ «Οὐδαμῶς» εἰπόντος, «Καὶ μὴν ἔξεστιν» εἶπον «εἰ λάθρα παρέλθοις εἰς τὴν ναῦν· οἶσθα γὰρ ὡς καὶ τοῦτο διεκώλυεν ὁ Τραχῖνος· αὐτὴν τὴν Ἄρτεμιν ὄψει προκαθημένην. Ἀλλ'	Una mica més tard va començar el festí i quan vaig notar que ja anaven ben beguts i predisposats a qualsevol insolència, ajaient-me prop de Pelor a propòsit, li vaig dir en veu baixa: “Has vist com va d'adornada la jove?” Va replicar: “De cap manera”, “jo li vaig dir: “doncs bé, pots fer-ho si t'acostes d'amagat a la nau. Però amb molta cura, ja que Traquí ho va prohibir. Davant teu veuràs asseguda a la
---	---

ὅπως τὸ παρὸν θεάσῃ σωφρόνως, μὴ σαυτῷ τε κάκειν θάνατον προξενήσης.» Ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας ὥς τινος τῶν ἀναγκαίων ἐπείγοντος ἀνίσταται καὶ λαθὼν εἰστρέχει τε εἰς τὴν ὀλκάδα καὶ ἰδὼν τὴν Χαρίκλειαν δάφνης τε φέρουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον καὶ χρυσοῦφεϊ στολῇ καταυγάζουσιν (τὴν γὰρ ἐκ Δελφῶν ἱερὰν ἐσθῆτα ἡμφίεστο ὥς ἡ νικητήριον ἢ ἐντάφιον ἐσομένην) καὶ ἄλλα περὶ αὐτὴν φαιδρυνόμενα καὶ σχῆμα παστάδος ἀπομιμούμενα, διακαίεται ὥς εἰκὸς τῇ θέα, πόθου τε ὁμοῦ καὶ ζήλου προσπεσόντων, καὶ δῆλος ἦν αὐτόθεν ἐπανάκων ἀπὸ τοῦ βλέμματος ἐμμανὲς τι διανοούμενος.	mateixa Àrtemis. Però per ara, mira de contemplar el que tens al davant amb moderació, no fos cas que et busquis la teva mort i la seva”. Ell, sense cap espera, amb l’excusa d’una necessitat urgent, s’aixeca i sense ser vist va corrents al vaixell mercant. En veure Cariclea, que duia una corona de llorer al cap i resplendia amb el centelleig del seu vestit brodat en or (ja que s’havia posat la roba sagrada de Delfos, pensant que seria o bé per la victòria o bé per al seu enterrament); i veient que tota la resta al seu voltant estava engalanat imitant l’aspecte d’una cambra nupcial, la seva passió, com era d’esperar, es va encendre i l’amor i la gelosia l’assalten. Quan va tornar, va quedar clar pel seu semblant que tramava alguna bogeria.
---	---

Text 15. Hel. 1, 2, 5-6

Καὶ ἅμα λέγουσα ἡ μὲν τῆς πέτρας ἀνέθορον, οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὑπὸ θαύματος ἅμα καὶ ἐκπλήξεως ὥσπερ ὑπὸ πρηστῆρος τῆς ὄψεως βληθέντες ἄλλος ἄλλον ὑπεδύετο θάμνον· μείζον γάρ τι καὶ θειότερον αὐτοῖς ὀρθωθείσα ἔδοξε, τῶν μὲν βελῶν τῇ ἀθρόα κινήσει κλαγζάντων, χρυσοῦφοῦς δὲ τῆς ἐσθῆτος πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταυγαζούσης, καὶ τῆς κόμης ὑπὸ τῷ στεφάνῳ βακχεῖον σοβουμένης καὶ τοῖς νότοις πλεῖστον ὅσον ἐπιτρεχούσης. Τοὺς μὲν ταῦτα ἐξεδειμάτου καὶ πλεόν τῶν ὀρωμένων ἢ τῶν γινομένων ἄγνοια· οἱ μὲν γὰρ θεὸν τινα ἔλεγον, καὶ θεὸν Ἄρτεμιν ἢ τὴν ἐγγώριον Ἴσιν, οἱ δὲ ἰέρειαν ὑπὸ τοῦ θεῶν ἐκμεμηνυῖαν καὶ τὸν ὀρώμενον πολὺν φόνον ἐργασαμένην. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐγίνωσκον, τὰ ὄντα δὲ οὐπω ἐγίνωσκον· ἡ δὲ ἀθρόον κατενεχθεῖσα ἐπὶ τὸν νεανίαν καὶ πανταχόθεν αὐτῷ περιχυθεῖσα ἐδάκρυεν, ἐφίλει, κατέματτεν, ἀνώμωζεν, ἠπίσται κατέχουσα.	Al mateix temps que parlava, va saltar de la pedra, ells que estaven a la muntanya, sorpresos i temorosos com si un llamp els hi hagués ferit la visió, s’anaven amagant entre els arbustos; ja que, en veure-la dreta, els va semblar més alta i més divina. El moviment sobtat va fer que les fletxes ressonessin, el seu vestit, brodat d’or, resplendia en reflectir el sol i la cabellera, s’agitava sota la corona com la d’una bacant i li cobria tota l’esquena. Tot això els terroritzava, però encara més del que veien ara, el misteri del que havia passat abans. Uns deien que era una deessa: Àrtemis o Isis, la deessa tutelar del país: altres, que era una sacerdotessa embogida per algun déu i que havia provocat la gran matança que tenien davant dels ulls. I mentre imaginaven aquestes coses, encara no sabien la veritat. Ella va baixar de seguida on estava el jove i abraçant-lo, plorava, el besava, el netejava, es lamentava i gairebé no creia que el tenia entre els braços.
--	--

Text 16. Hel. 1, 21, 1-2

«Τίς οὖν γένοιτ' ἂν, ὃ παρόντες, γάμος ἀρμοδιώτερος τοῦ προφητικοῦ τὴν ἱερωμένην λαμβάνοντος; » Ἐπευφήμησαν ἅπαντες καὶ γαμεῖν ἐπ' αἰσίοις ἐκέλευον. Ὁ δὲ ἀναλαβὼν τὸν λόγον « ὑμῖν μὲν ἔχω τὴν χάριν » ἔφη, « εἰκότα δ' ἂν ποιοῖμεν εἰ καὶ τὴν γνώμην, ὅπως ἔχει πρὸς τοῦτο, τῆς κόρης μάθοιμεν. Εἰ μὲν γὰρ ἔδει τῷ τῆς ἀρχῆς ἀποχρήσασθαι νόμῳ, πάντως ἐξήρκει μοι τὸ βούλεσθαι· βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἐξὸν τὸ πυνθάνεσθαι περιττόν· εἰ δὲ γάμος τὸ γινόμενον, τὸ παρ' ἀμφοτέρων βούλημα συννεύειν ἀναγκαῖον. » Καὶ ἀποστρέψας τὸν λόγον « πῶς οὖν ἔχεις, ὃ κόρη, πρὸς τὸ συνοικεῖν ἡμῖν; » διηρώτα· καὶ ἅμα τίνες εἶεν ἢ ἐκ τίνων φράζειν ἐκέλευεν.	“Quin matrimoni podria ser més adient, oh presents, que el d’un sacerdot amb una sacerdotessa?” Tots van aclamar les seves paraules i l’animaven a casar-se sota bons auspicis. Llavors ell, prenent de nou la paraula, va dir: “Us estic agraït; però també seria convenient demanar a la noia la seva opinió sobre aquest afer. Ja que si fes ús del dret de la meva autoritat, en tindria prou amb voler-ho jo, perquè demanar és superflu per a aquells als que els hi és possible obligar; però si el que es fa és un matrimoni, el consentiment de les dues parts és necessari”. I adreçant-se a ella, li va demanar: “Llavors, noia, què en penses de viure amb nosaltres?”. Alhora que li demanava qui eren i de qui descendien.
---	---

Text 17. Hel. 4, 18, 4-5

Ἀλλ' ἡ Χαρίκλεια θοιματίου τε ἐλαμβάνετο καὶ ἐπεῖχε καὶ «ὦ πάτερ, ἀδικίας» ἔλεγεν «ἀρχὴ τοῦτο μᾶλλον δὲ προδοσίας, εἰ μόνην οἰχίση με καταλιπὼν, Θεαγένει τὰ καθ' ἡμᾶς ἐπιτρέψας, οὐδὲ ἐννοήσεις ὡς ἄπιστον εἰς φυλακὴν ἐραστής εἰ γένοιτο τῶν ἐρωτικῶν ἐγκρατὴς καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν καταιδέσαι δυναμένων μονούμενος. Ἀναφλέγεται γάρ, ὡς οἶμαι, πλέον ὅταν ἄνευ προμάχου βλέπῃ τὸ ποθοῦμενον προκείμενον, ὥστε οὐ πρότερόν σε μεθίημι πρὶν δὴ μοι τῶν τε παρόντων ἔνεκα καὶ ἔτι μᾶλλον τῶν μελλόντων ὄρκῳ πρὸς Θεαγένην τὸ ἀσφαλὲς ἐμπεδωθεῖν ὡς οὔτε ὁμιλήσει τὰ Ἀφροδίτης πρότερον ἢ γένος τε καὶ οἶκον τὸν ἡμέτερον ἀπολαβεῖν ἢ, εἴπερ τοῦτο κωλύει δαίμων, ἀλλ' οὖν γε πάντως βουλομένην γυναῖκα ποιεῖσθαι ἢ μηδαμῶς.»	Però Cariclea, agafant-me de la capa i retenint-me em va dir: “Oh pare, això és l’inici d’una injustícia o, millor dit, una traïció, si penses marxar i deixar-me sola i a càrrec de Teàgenes! No t’adones que la custòdia d’un enamorat és poc de fiar, si té la possibilitat de satisfer els seus desitjos amorosos, i sobretot, si no està davant d’algú que el pugui fer avergonyir? Doncs el desig s’encén encara més, crec jo, quan veu allò que anhela indefens exposat davant seu. Per tant, jo no et deixaré marxar, fins que Teàgenes s’hagi compromès mitjançant un jurament, tant per ara com pel futur, a no unir-se amb mi amb els lligams d’Afrodita abans que hàgim recuperat la meva família i casa, o si un déu ho impedeix, a no fer-me la seva esposa, a menys que sigui amb el meu consentiment; si no, mai!
---	--

Text 19. Hel. 4, 6, 7

«Οἰμῶξει» ἔφη Θεαγένης «ὅστις ποτέ ἐστίν· οὐ γάρ τις ἐμοῦ ζῶντος ἕτερος θαλαμεύσει Χαρίκλειαν· οὐχ οὕτως ἦδε ἡ χεὶρ καὶ ξίφος τοῦμόν ἀργήσει.» «Παῦσαι» ἔφην, «οὐδενὸς δεήσει τοιούτου· μόνον ἐμοὶ πείθεσθαι καὶ πράττειν ὥς ἂν ὑφηγήσωμαι, νῦν δὲ ἀποχώρει καὶ φυλάττου συνεχῶς φαίνεσθαι πλησιάζων, ἀλλ’ ἐφ’ ἡσυχίας καὶ μόνος ποιοῦ τὰς ἐντεύξεις.» Ἀπῆει κατηφής.	Va dir Teàgenes: “Ho lamentarà, sigui qui sigui. Perquè, mentre jo visqui, ningú altre es casarà amb Cariclea: no quedaran pas de braços plegats la meva mà i la meva espasa”. “Calla”, li vaig dir, “no caldrà res d’això. Només obeeix-me i actua com jo et guiaré. Però per ara ves-te’n i assegurat que et vegin sempre amb mi. Vine a veure’m en secret i sol”. Llavors, ell va marxar amb el cap cop.
--	--

Text 20. Hel. 3, 10, 4-5

Ὁ Θεαγένης ἐνεδείκνυτο μὲν ἰλαρὸς εἶναι καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοὺς παρόντας ἐβιάζετο, ἡλίσκετο δὲ πρὸς ἐμοῦ τὴν διάνοιαν ὅποι φέροιτο, νῦν μὲν τὸ ὄμμα ἠνεμωμένος νῦν δὲ βύθιον τι καὶ ἀπροφάσιστον ἐπιστένων καὶ ἄρτι μὲν κατηφής τε καὶ ὥσπερ ἐπ’ ἐννοίας ἄρτι δὲ ἀθρόον ἐπὶ τὸ φαιδρότερον ἑαυτὸν μεταπλάττων, ὥσπερ ἐν συναισθήσει γινόμενος, καὶ ἑαυτὸν ἀνακαλούμενος καὶ πρὸς πᾶσαν μεταβολὴν ῥαδίως ὑποφερόμενος. Διάνοια γὰρ ἐρῶντος ὁμοίον τι καὶ μεθύοντος εὐτρεπτόν τε καὶ οὐδεμίαν ἔδραν ἀνεχόμενον, ἅτε τῆς ψυχῆς ἀμφοτέροις ἐφ’ ὕγρου τοῦ πάθους σαλευούσης· διὸ καὶ πρὸς μέθην ὁ ἐρῶν καὶ πρὸς τὸ ἐρᾶν ὁ μεθύων ἐπίφορος.	Teàgenes s’esforçava a fer veure que estava content i tractar als presents amb gentilesa; però no va poder impedir que jo endevinés els seus pensaments: o bé es quedava amb la mirada perduda, o bé donava un sospir profund, sense una causa aparent que ho justificués; algunes vegades es quedava amb el cap cot i com absent en les seves reflexions; després, canviava sobtadament d’expressió, adoptant-ne una de més alegre, com si recuperés la consciència; en definitiva, es deixava portar per estats d’ànim molt diferents amb facilitat. La raó és que el pensament d’un enamorat, igual que el d’un embriac, és voluble i incapaç de mantenir calma, perquè l’ànima dels dos navega a la mercè dels impulsos de la seva passió líquida; això és també el que fa que l’enamorat tingui tendència a l’embriaguesa i l’embriac a l’amor.
--	---

Text 21. Hel. 4, 7, 1

Ὁ δὲ Χαρικλῆς εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐντυχὼν ὁμοῦ τε εἶδε καὶ προσδραμῶν ἐφίλει πολλὰ τὴν κεφαλὴν «Τοῦτο σοφία, τοῦτο φιλία» συνεχῶς ἀναβοῶν· «ἦνυσταί σοι μέγα ἔργον, ἐάλωκεν ἡ δυσάλωτος καὶ νενίκηται ἡ δυσκαταμάχητος· ἐρᾷ Χαρίκλεια.»	L'endemà, Caricles i jo ens vam trobar i només veure’m, es va apropar corrents i va fer-me molts petons al cap, mentre exclamava repetidament: “Això és saviesa, això és amistat! Has dut a terme una gran fita: la que era impossible de capturar està capturada; la que era difícil de combatre ha estat vençuda! Cariclea està enamorada!
--	---

Text 22. Hel. 4, 7, 7

Ἐμοῦ δὲ λιπαροῦντος καὶ φράζειν εἴ τι κατέμαθεν ἀξιοῦντος «Οὐ γὰρ καὶ παιδὶ γνῶριμον» ἔφη «ψυχῆς εἶναι τὸ πάθος καὶ τὴν νόσον ἔρωτα λαμπρόν; οὐχ ὁρᾷς ὥς κυλοιδιᾷ μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ βλέμμα διέρριπται καὶ τὸ πρόσωπον ὠχρίῃ, σπλάγχχνον οὐκ αἰτιωμένη, τὴν διάνοιαν δὲ ἀλύει καὶ τὸ ἐπελθὼν ἀναφθέγγεται καὶ ἀπροφάσιστον ἀγρυπνίαν ὑφίσταται καὶ τὸν ὄγκον ἀθρόον καθήρηται; Ζητητέος σοί, Χαρίκλεις, ὁ ιασόμενος· γένοιτο δ' ἂν μόνος ὁ ποθοῦμενος.»	Com que li vaig reclamar amb insistència que digués qualsevol altra cosa que hagués esbrinat va declarar: “Ni un nen no s’adonaria que el seu patiment és anímic i la seva malaltia és a un manifest de l’amor. No veus com d’inflats té els ulls, com de perduda té la mirada i quina pal·lidesa hi ha a la seva cara, tot això sense queixar-se de dolors interns? La seva ment a més, està extraviada, diu en veu alta el que li ve a la memòria, pateix d’insomni sense causa aparent i de cop ha perdut la seva airostat. Caricles, tu has de buscar a qui sigui capaç de curar-la, que necessàriament ha de ser qui ella estimi”.
---	--

Text 23. Hel. 4, 3, 3

Ὡς γὰρ εἰς ἀκοὴν πάντων ὁ κῆρυξ τοὺς δραμουμένους κατήγγειλεν ἀνεῖπέ τε «Ὅρμενος Ἀρκὰς καὶ Θεαγένης Θετταλός», ἔσχατο μὲν ἢ ὑσπληξ τέτατο δὲ ὁ δρόμος μικροῦ καὶ τὴν τῶν ὀφθαλμῶν κατάληψιν ὑποτέμνων· ἐνταῦθα οὔτε ἀτρεμεῖν ἔτι κατεῖχεν ἢ κόρη ἀλλ’ ἐσφάδαζεν ἢ βάσις καὶ οἱ πόδες ἔσκαιρον ὥσπερ, οἶμαι, τῆς ψυχῆς τῷ Θεαγένει συνεξαιρομένης καὶ τὸν δρόμον συμπροθυμουμένης.	Tan bon punt l’herald va proclamar clarament el nom dels corredors, anunciant: “Orcòmenos d’Arcàdia i Teàgenes de Tessàlia”, es va obrir el mecanisme que dona el senyal per la sortida i va començar la carrera a una velocitat que les mirades quasi no podien seguir-la. En aquell moment, la noia, incapaç de mantenir-se quieta, va començar a picar de peus i a saltar; com si la seva ànima hagués marxat amb Teàgenes i intentés col·laborar per a aconseguir major velocitat a la cursa.
--	--

Text 24. Hel. 10, 29, 2

Τὸ μὲν δὴ πλῆθος ἐν τούτοις ἦν· ἡ Χαρίκλεια δὲ ὁρῶσα τρόμῳ καὶ παλμῷ συνείχετο, τό τε ἐγγεῖρημα ὃ τι καὶ βούλοιτο διαποροῦσα καὶ εἴ τι σφάλμα συμβαίη τὴν ἐκείνου τρῶσιν ὥς ἰδίαν σφαγὴν ὑπεραγωνιῶσα· ὥστε μηδὲ τὴν Περσίνναν λαθεῖν, ἀλλ’ «ἽΩ τέκνον» εἶπεῖν, «τί μοι πέπονθας; προκινδυνεύειν ἔοικας τοῦ ξένου.	La multitud manifestava així el seu entusiasme. Ara bé, Cariclea en veure’l, va ser víctima d’una tremolor i d’un calfred; dubtava sobre la finalitat del seu intent, i una angoixa extrema s’apoderava de la seva ànima, perquè la idea que Teàgenes pogués caure i fer-se una ferida seria una mort segura per a ella.
---	---

Text 25. Hel. 4, 17, 3-5

Καὶ εἰς τὴν ἐξῆς τοιάδε ἐγένετο· ἐπειδὴ μέσαι νύκτες ὕπνῳ τὴν πόλιν ἐβάπτιζον, ἔνοπλος κῶμος τὴν οἰκῆσιν τῆς Χαρίκλειας κατελάμβανεν, ἐστρατήγει δὲ Θεαγένης τὸν ἐρωτικὸν τοῦτον πόλεμον εἰς λόχον ἀπὸ τῆς πομπῆς τοὺς ἐφήβους συντάξας. Οἱ δὲ μέγα τι καὶ ἀθρόον ἐμβοήσαντες καὶ δούπῳ τῶν ἀσπίδων τοὺς κατὰ μικρὸν αἰσθομένους ἐμβροντήσαντες ὑπὸ λαμπάσιν ἡμμέναις εἰσήλαντο εἰς τὸ δωματίον, τὴν αὐλειον οὐ χαλεπῶς ἐκμοχλεύσαντες, ἅτε τῶν κλείθρων εἰς ῥαδίαν ἄνοιξιν ἐπιβεβουλευμένων, καὶ τὴν Χαρίκλειαν εὐτρεπῆ καὶ ἅπαντα προειδυῖαν καὶ τὴν βίαν ἐκοῦσαν ὑφισταμένην ἀναρπάζουσιν οὐκ ὀλίγα τῶν ἐπίπλων ὅσα κατὰ βούλησιν ἦν τῇ κόρῃ συνεκφορήσαντες. Κάπειδὴ τῆς οἰκίας ἐκτὸς ἐγεγόνεισαν, οἱ μὲν τὸν ἐνυάλιον ἀλαλάξαντες καὶ βαρύν τινα πάταγον ἐκ τῶν ἀσπίδων ἐπικτυποῦντες διὰ πάσης ἐχώρουν τῆς πόλεως εἰς ἄφραστόν τι δεῖμα τοὺς ἐνοικοῦντας ἐμβαλόντες ἅτε νυκτός τε ἁωρία τὸ φοβερώτεροι δοκεῖν προειληφότες καὶ τοῦ Παρνασοῦ πρὸς τὴν βοήν ὑπόχαλκον αὐτοῖς συνεπηχοῦντος· καὶ οἱ μὲν οὕτω τοὺς Δελφοὺς διεξῆλθον ἐπάλληλόν τι Χαρίκλειαν καὶ συνεχῆς ἀναφθεγγόμενοι.	El que va ocórrer després va ser el següent: a la mitjanit, quan la ciutat estava submergida en el son, un seguici armat de joves va irrompre a casa de Cariclea; Teàgenes capitanejava aquesta expedició militar amorosa, que havia organitzat l'emboscada amb els joves de la processó. Entre grans i sobtats crits, astorant amb el soroll dels escuts a les persones que els sentien, es van precipitar a l'habitació amb les torxes enceses, després de forçar amb suma facilitat el pany de la porta, ja que havia estat manipulat prèviament per no dificultar l'entrada. Rapten a Cariclea que, preparada per saber-ho tot d'abans, no va posar resistència i se la van emportar també amb bona part dels objectes que la noia els va indicar que els agradava. Tan bon punt van ser fora de casa, van començar el cant de la victòria, mentre que amb el xoc dels escuts produïen un soroll insuportable. Així van travessar tota la ciutat, omplint de por indescriptible a tots els seus habitants, perquè havien escollit aquesta hora tan intempestiva de la nit, per a semblar més terribles i perquè, a més, el Parnàs augmentava amb el seu eco la cridòria i el ressò del bronze. D'aquesta manera van travessar Delfos, cridant el nom de Cariclea sense parar.
---	--

Text 26. Hel. 10, 36, 2-3

«Ἦν μοι θυγάτηρ, ᾧ βασιλεῦ, τίς μὲν τὴν φρόνησιν καὶ οἷα τὸ εἶδος θεασάμενοι μόνον ἐπαξίως ἂν με λέγειν ἐπιστεύσατε· ἦν δ' οὖν παρθενευομένη καὶ ζάκορος τῆς ἐν Δελφοῖς Ἀρτέμιδος. Ταύτην ὁ θανμάσιος οὔτος, Θετταλὸς ὢν γένος καὶ εἰς Δελφοὺς τὴν ἐμὴν πόλιν ὥς τι πάτριον ἐπιτελέσων ἀρχιθεωρὸς ἀφιγμένος, ἔλαθεν ἐκ τῶν ἀδύτων αὐτῶν τὴν κόρην ἀποσυλήσας, καὶ ἀδύτων τοῦ Απόλλωνος· διὸ καὶ εἰς ὑμᾶς ἀσεβεῖν δικαίως ἂν νομισθεῖη, τὸν πάτριον ὑμῶν θεὸν Απόλλωνα, τὸν αὐτὸν ὄντα καὶ Ἥλιον, καὶ τὸ ἐκείνου τέμενος βεβηλώσας.	“Jo tenia una filla, oh rei, i només si l'haguessiu vist haguessiu cregut que les meves paraules li fan justícia, tant pel que fa a la seva intel·ligència com per la seva bellesa. En fi, era verge i estava consagrada al servei d'Àrtemis a Delfos. Aquell monstre, un individu d'origen tessali, que havia vingut a Delfos, la meua ciutat al capdavant de l'ambaixada sagrada per a complir una peregrinació nacional, va raptar la noia en secret del més profund del santuari d'Apol·lo. En aquest sacrilegi seria just que vosaltres també us consideréssiu afectats perquè Apol·lo també és un dels
---	---

	vostres déus nacionals, ja que no és un altre sinó el Sol, i aquest criminal ha profanat el seu santuari.
--	---

Text 27. Hel. 5, 4, 4-6

Μόνοι δὲ Θεαγένης καὶ Χαρίκλεια κατὰ τὸ σπήλαιον ὑπελείποντο τὸ ὑπερβάλλον τῶν παρόντων δεινῶν ἀγαθὸν μέγιστον τιθέμενοι· τότε γὰρ πρῶτον ἰδίᾳ καὶ παντὸς ἀπηλλαγμένοι τοῦ ὀχλήσοντος ἀλλήλοις ἐντυχόντες ἀπαραποδίστων καὶ ὀλοσχερῶν περιπλοκῶν τε καὶ φιλημάτων ἐνεπίμπλαντο. Καὶ πάντων ἅμα εἰς λήθην ἐμπεσόντες εἶχοντο ἐπὶ πλεῖστον ἀλλήλων οἶονεῖ συμπεφυκότες, ἀγνεύοντος μὲν ἔτι καὶ παρθενεύοντος ἔρωτος κορεννύμενοι δάκρυσι δὲ ὕγραῖς καὶ θερμοῖς εἰς ἀλλήλους κεραννύμενοι καὶ καθαροῖς μόνον μινύμενοι τοῖς φιλήμασιν· ἡ γὰρ Χαρίκλεια τὸν Θεαγένην εἴ τι παρακινουῖντα αἰσθοῖτο καὶ ἀνδριζόμενον ὑπομνήσει τῶν ὄρκων ἀνέστελλεν, ὁ δὲ οὐ χαλεπῶς ἐπανήγετο καὶ σωφρονεῖν ῥαδίως ἠνείχετο ἔρωτος μὲν ἐλάττων ἡδονῆς δὲ κρείττων γινόμενος. Ἐπεὶ δὲ ὅψε ποτε τῶν πρακτέων εἰς ἔννοιαν ἐλθόντες δόξαι κόρον ἔχειν ἐβιάσθησαν, ἄρχεται ὁ Θεαγένης λόγων τοιῶνδε «Τὸ μὲν συνεῖναι ἡμᾶς ἀλλήλοις, ὦ Χαρίκλεια, καὶ τοῦτο ἔχειν ὁ πάντων τε προτιμότερον ἐποιησάμεθα καὶ δι' ὃ πάντα ὑπέστημεν, ἡμεῖς τε εὐχόμεθα θεοὶ τε Ἑλλήνιοι παρέχοιεν.	Teàgenes i Cariclea, en canvi, s'havien quedat sols a la gruta. Tot i els extraordinaris perills que els envoltaven, consideraven el seu estat digne de la felicitat més gran, ja que era ara la primera vegada que es trobaven sols i lliures de qualsevol molèstia. Es van cobrir d'infinites petons i abraçades, sense obstacles. Van caure en un oblit total de tot, mantenint-se moltíssima estona abraçats, com si s'haguessin fos en un sol cos, es van saciar d'un amor, encara pur i net, van barrejar mútuament les seves humides i tèbies llàgrimes i es van intercanviar només petons castos. Ja que Cariclea, quan notava que Teàgenes es desviava del decòrum esperat en el seu baronívol ardor, el rebutjava recordant-li els juraments; ell es refrenava sense pena i mantenia de bon grat i facilitat el pudor, perquè, encara que fos esclau de l'amor, sabia ser amo de la seva gana. I quan per fi van tornar a prendre consciència del que devien fer, es van forçar per aparentar atipament en el seu amor. Teàgenes va ser el primer de parlar: "Estar junts l'un amb l'altre, Cariclea, i tenir el que hem jutjat preferible per sobre de tot, allò per què hem afrontat tantes penúries, això és el que supliquem i tant de bo els déus grecs ens ho atorguin".
---	---

Text 28. Hel. 4, 7, 11

Εἰσῆγον ὡς ἐκέλευσας τὸν Ἀλκαμένην καὶ ἀβρότερον ἐδείκνουν· ἡ δὲ ὥσπερ τὴν Γοργοῦς θεασαμένη κεφαλὴν ἢ τι τῶν ἀτοπωτέρων, ὅζυ τι καὶ μέγα ἀνέκραγε καὶ τὴν ὄψιν πρὸς θάτερα τοῦ οἰκήματος ἀπέστρεφε καὶ τὰς χεῖρας ὡς βρόχον ἐπάγουσα τῷ τραχήλῳ διαχρήσεσθαι ἠπειλεῖ καὶ ἐπώμνυνεν εἰ μὴ θᾶττον ἐξίοιμεν.	Vaig portar Alcàmenes, seguint els seus consells, i el vaig presentar ben mudat. Però ella, com si hagués vist el cap de la Gorgona o alguna altra cosa més monstruosa, va llançar un crit agut i va girar-se cap a l'altra banda de l'habitació, emportant-se les mans al coll com si es posés un llaç per penjar-se, amenaçant amb juraments que es trauria la
---	---

	vida si no sortíem d'allà immediatament.
--	--

Text 29. Hel. 8, 5, 4

Ὁ μὲν οὖν Θύαμις ἐξῆει θεοὺς τε ἐπιμαρτυράμενος καὶ τοσοῦτον ἐπισκήψας, ὥς οὐκ εἰς καλὸν ταῦτα τελευτήσει, κατὰδηλα ποιῆσαι πρὸς τὴν πόλιν καὶ ἐπικαλέσασθαι πρὸς βοήθειαν ἐνθυμούμενος· ἡ δὲ Ἀρσάκη «Λόγος οὐδεὶς» εἰποῦσα «τῆς σῆς προφητείας· μίαν ὁρᾷ προφητείαν ἕως τὴν ἐπιτυχίαν» εἰς τὸν θάλαμόν τε χωρισθεῖσα καὶ τὴν Κυβέλην προσκαλεσαμένη περὶ τῶν παρόντων διεσκοπεῖτο.	Així doncs, va sortir Tíamis tot posant els déus per testimoni i afirmant únicament que allò no acabaria bé. Tenia la intenció de dir-ho tot al poble i apel·lar al seu suport. Però Àrsace encara li va dir: “Res m’importa el teu sacerdoci; una sola religió coneix l’amor: l’èxit”. A continuació, es va retirar a la seva cambra, va cridar a Cíbele i va començar a reflexionar sobre la situació.
--	---

Text 30. Hel. 7, 25, 5-7

Καὶ ταῦτα μὲν ἔτι φορητά, τὸ δὲ πάντων βαρύτερον Ἀχαιμένει τῷ Κυβέλης υἱεὶ πρὸς γάμον ἐκδώσειν ἡ Ἀρσάκη σε κατεπηγγείλατο· καὶ τοῦτο μὲν ὅτι μὴ ἔσται ἢ γινόμενον οὐκ ὄψομαι δῆλον, ἕως ἂν ὁ βίος ξιφῶν τε καὶ ἀμυντηρίων εὐπορῇ. Τί δὲ χρὴ πράττειν ἢ τίνα μηχανὴν ἐπινοεῖν ὥστε διακρούσασθαι τήν τε ἐμὴν πρὸς Ἀρσάκην καὶ τὴν σὴν πρὸς Ἀχαιμένην ἀπευκτὴν σύνοδον;» «Μίαν» ἔφη πρὸς αὐτὸν ἡ Χαρίκλεια· «κατανεύσας τὴν ἐτέραν, τὴν κατ’ ἐμὲ διακωλύσεις.» «Εὐφήμεσον» ἔφη· «μὴ γὰρ οὕτως ἡ δαίμονος τοῦ ἡμετέρου βαρύτερης ἰσχύσειεν ὥστε με τὸν Χαρικλείας ἀπείρατον ἄλλης ὁμιλίας παρανόμως μianθῆναι. Ἀλλὰ τι δραστήριον ἐπινενοηκέναι μοι δοκῶ· εὐρέτις ἄρα ἐπιλογισμῶν ἡ ἀνάγκη.» Καὶ ἅμα πρὸς τὴν Κυβέλην μεταστὰς «Ἀπάγγελλε» εἶπε «τῇ δεσποίνῃ βούλεσθαι με μόνῃ καὶ ἰδίᾳ τῶν ἄλλων ἐντυχεῖν.»	I això encara es pot suportar, perquè el més greu de tot és que Àrsace ha promès lliurar-te en matrimoni a Aquèmenes, el fill de Cíbele. Però tingués la certesa que això no passarà, o si passa, de segur que jo no ho veuré mentre visqui i no falti una espasa o qualsevol altra arma que ho impedeixi. Així i tot, què hem de fer o quin estratagema evitar aquesta abominable unió d’Àrsace amb mi i d’Aquèmenes amb tu?” Cariclea li va dir: “Només un, acceptant tu l’altre compromís, impediràs el meu”. Teàgenes va exclamar: “Calla, per favor! Tant de bo el destí que ens assetja amb tot el seu pes no tingui prou força perquè jo, que he respectat Cariclea, em taquí amb el tracte il·lícit d’una altra dona! Encara, crec que he descobert un mitjà eficaç: doncs la necessitat és mare de la invenció”. Tot seguit, girant-se cap a Cíbele, li va dir: “Anuncia a la teva mestressa que vull veure-la sola i sense testimoni”.
--	---

Text 31. Hel. 10, 24, 1

Οὐ μὴν οὐδὲ ὁ Ὑδάσπης ἐπὶ τῆς καθέδρας ἐκαρτέρησεν, ἀλλ’ ὑπήντα τε καὶ μετὰ πατρικῆς τῆς φιλοφροσύνης περιπτυσσάμενος πλησίον τε ἑαυτοῦ καθίδρυσε καὶ τὴν δεξιὰν	Hidaspes mateix no va voler rebre'l sobre el tron i va sortir al seu encontre, després d’abraçar-lo amb tendresa paternal, el va fer seure al seu costat. Llavors, agafant-lo de la
---	--

ἐμβαλὼν «Εἰς καιρὸν ἤκεις» ἔλεγεν «ὦ παῖ, τὰ τε ἐπινίκια συνεορτάσων καὶ τὰ γαμήλια θύσων· οἱ γὰρ πατρῷοι καὶ γενεάρχαι θεοὶ τε καὶ ἥρωες ἡμῖν μὲν θυγατέρα σοὶ δὲ νύμφην, ὡς ἔοικεν, ἐξευρήκασιν·	mà, li deia: “Arribes en el moment oportú, fill meu, per celebrar la festa de la victòria i per fer el sacrifici nupcial; ja que els déus i herois de la nostra pàtria i llinatge, alhora, ens han descobert a nosaltres una filla i a tu, crec, una esposa.
--	--

Text 32. Hel. 2, 10, 1-4

Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, τὴν δέλτον ἦν πρὸς τοῖς στέρνοις αὐτῆς εὐρήκαμεν ἐπισκοπῶμεν· εἰκὸς τι πλεον ἐντεῦθεν ἡμᾶς ἐκμαθεῖν.» Ἐδόκει ταῦτα καὶ διανοίξας ἐπήρχετο, καὶ ἦν τὰ ἐγγεγραμμένα τοιάδε· «Κνήμωνι τῷ δεσπότη ἡ πολεμία καὶ ἐπαμύνασα Θίσβη. Πρῶτα μὲν εὐαγγελίζομαί σοι τὴν Δημινέτης τελευτὴν δι' ἐμοῦ μὲν ὑπὲρ σοῦ γενομένην, τὸ δὲ ὅπως, εἴ με προσδέξαιο, παροῦσα διηγῆσομαι. Ἐπειτα φράζω κατὰ τήνδε με νυνὶ εἶναι τὴν νῆσον δεκάτην ἤδη ταύτην ἡμέραν πρὸς τινος τῶν τῆδε ληστῶν ἀλοῦσαν, ὃς καὶ ὑπασπιστὴς εἶναι τοῦ ληστάρχου θρύπτεται καμὲ κατακλείσας ἔχει μηδὲ ὅσον προκύψαι τῶν θυρῶν ἐπιτρέπων, ὥς μὲν αὐτός φησι, διὰ φιλίαν τὴν περὶ ἐμὲ ταύτην ἐπιθεὶς τὴν τιμωρίαν, ὥς δὲ ἔχω συμβάλλειν, ἀφαιρεθῆναί με πρὸς τινος δεδιώς. Ἄλλ' ἐγὼ σε θεῶν τινος ἐνδόντος καὶ εἶδον, ὃ δέσποτα, παριόντα καὶ ἐγνώρισα καὶ τήνδε σοι τὴν δέλτον διὰ τῆς συνοίκου πρεσβύτιδος λάθρα διεπεμψάμην, τῷ καλῷ καὶ Ἑλληνι καὶ φίλῳ τοῦ ἄρχοντος ἐγχειρίζειν φράσασα. Ἐξελοῦ δὴ με χειρῶν ληστρικῶν καὶ ὑπόδεξαι τὴν σαντοῦ θεραπαίνίδα· καὶ εἰ μὲν βούλει, σῶζε μαθὼν ὥς ἂ μὲν ἀδικεῖν ἔδοξα βιασθεῖσα, ἂ δὲ τετιμώρημαι τὴν σοὶ πολεμίαν ἐκοῦσα διεπραξάμην. Εἰ δὲ ἔχει σέ τις ἀμετάβλητος ὀργή, κέχρησο ταύτη κατ' ἐμοῦ πρὸς ὃ βούλει· μόνον ὑπὸ σὲ γενοίμην εἰ καὶ τεθνάναι δεοί· βέλτιον γὰρ ὑπὸ χειρῶν ἀνηρῆσθαι τῶν σῶν καὶ κηδεῖας μεταλαβεῖν Ἑλληνικῆς ἢ θανάτου βαρυτέραν ζῶην καὶ φίλτρον βαρβαρικὸν ἔχθρας ἀνιαρότερον τὴν Ἀττικὴν ἀνέχεσθαι.»	Però, si voleu, examinem la tauleta que hem trobat sobre el seu pit: el normal és que ens informi de més coses. Van estar d'acord, ell la va obrir i va començar a llegir-la, el que hi havia escrit deia així: “A Cnemó, el meu senyor, de Tisbe, la seva enemiga i venjadora. En primer lloc, et dono la bona nova de la mort de Deméneta, de la qual jo he sigut autora i a favor teu; el com ha estat, t'ho explicaré en persona, en el cas que acceptis rebre'm. En segon lloc, t'informo que fa ara deu dies que estic en aquesta illa, captiva d'un dels bandits d'aquí, el que es vanagloria de ser l'escuder del cabdill m té tancada i no em permet ni treure el cap per la porta, segons diu ell, per l'amor que em té, imposant-me aquesta mena de càstig, tot i que, pel que puc deduir, ho fa per por que algú m'hi prengui. Però, gràcies a algun favor diví, et vaig veure passar, oh senyor meu: t'he reconegut i he enviat d'amagat aquesta tauleta mitjançant la vella que viu aquí, indicant-li expressament que l'entregui en mans del bell grec, amic del cabdill. Deslliura'm d'aquests bandits i acull a aquesta humil criada. Salva'm, si vols, però sàpigues que si he comès algun acte perjudicial per a tu, ha sigut perquè m'han obligat; en canvi, la venjança que vaig prendre contra la teva enemiga, la vaig realitzar voluntàriament. Si una còlera implacable et domina, fes de mi el que vulguis; només a tu estaria disposada a sotmetre'm, encara que sigui per morir: millor és perdre la vida a mans teves i rebre unes honres fúnebres gregues, que no pas suportar una vida més pesada que la mort i l'amor d'un bàrbar, més penós per a una atenesa que l'odi”.
--	---

Text 33. Hel. 9, 27, 2

Καὶ «Ὡ παρόντες, οὐ δοκῶ μοι» ἔφη «παραβαίνειν τὸ πάτριον εἰ βασιλέα γνωρίζω τὸν σατραπείαν μοι δωρούμενον, οὐδὲ παρανομεῖν τὸν ἐννομώτατον ἀνθρώπων προσκυνῶν ἀναιρεῖν μὲν δυνάμενον τὸ εἶναι δὲ φιланθρωπευόμενον καὶ δεσπόζειν μὲν κεκληρωμένον σατραπεύειν δέ μοι παρεχόμενον.	Va dir: “Assistents, no cregueu que estic injuriant la tradició per reconèixer com a rei a qui acaba d’obsequiar-me amb la satrapia, ni que estic infringint la llei per postrar-me davant de l’home més just de la terra, el qual, podent donar-me la mort, té la generositat de conservar-me la vida, i havent rebut el dret de fer-me el seu esclau em concedeix la satrapia”.
---	---

Text 34. Hel. 7, 3, 2

Ἐδόκει καλῶς εἰρῆσθαι καὶ ὥρμησαν ὥς εἶχον ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἔνθα σκηνὴν ὑπὸ ἀλουργοῖς καὶ χρυσοῦφέσι παραπετάσμασιν ἐκ προστάγματος ἡ Ἀρσάκη πηξαμένη πολυτελῶς τε ἑαυτὴν καλλωπίσασα καὶ ἐφ’ ὑψηλῆς καθέδρας προκαθίσασα τοὺς τε σωματοφύλακας ἐν ὅπλοις ὑποχρύσοις περιστήσασα κηρύκειόν τε εἰς εἰρηνικῶν διαλέξεων σύμβολον ἀναδείξασα, τοὺς πρώτους καὶ ἐπιδόξους τῶν ἐναντίων πλησίον ἤκειν τοῦ τείχους προὔτρεπεν.	Es va aprovar aquest criteri. Al punt es van llançar cap a la muralla on, a ordres d’Àrsace, havia estat aixecat un baldaquí per ella amb tapissos porpres i brodats amb or. Va arribar guarnida amb tot luxe i va asseure’s en un elevat tron rodejada dels seus guàrdies personals, abillats amb armadures daurades. Va manar mostrar un caduceu com a signe que volia entaular converses de pau i va proposar als principals i més notables dels enemics que s’apropessin a la muralla.
--	---

Text 35. Hel. 7, 2, 1

Ἡ δὲ Ἀρσάκη τὰ μὲν ἄλλα καλὴ τε ἦν καὶ μεγάλῃ καὶ συνεῖναι δραστήριος τό τε φρόνημα ἐξ εὐγενείας ὑπέρογκος καὶ οἶον εἰκὸς τὴν ἀδελφὴν βασιλέως τοῦ μεγάλου γεγονυῖαν, ἄλλως δὲ τὸν βίον ἐπίμωμος καὶ ἡδονῆς παρανόμου καὶ ἀκρατοῦς ἐλάττων πρὸς γοῦν ἄλλοις καὶ τῷ Θυάμιδι παραιτία τῆς ἐκ Μέμφεως ποτε φυγῆς ἐγεγόνει.	Àrsace, era una dona alta i bella, de ment perspicax i activa, i summament orgullosa de la seva noblesa, cosa natural en qui era germana del Gran Rei; però portava un estil de vida censurable, entregada a plaers il·lícits i desenfrenats. De fet, entre moltes altres malifetes, havia sigut també responsable de l’exili de Memfis imposat a Tíamis.
--	---

Text 36. Hel. 7, 9, 2-4

Ἐπεὶ δ’ οὖν εἰς τὴν βασιλείον αὐλὴν ἦλθε, διαμπᾶξ ἐπὶ τὸν θάλαμον ἵεται καὶ καταβαλοῦσα ἑαυτὴν ἐπὶ τῆς κλίνης ὥς εἶχε	En arribar al palau reial, es va dirigir a la seva cambra i, deixant-se caure sobre el llit, s’hi va quedar ajaguda sense dir paraula, tal
---	--

σχήματος ἔκειτο ἄναυδος, γύναιον καὶ ἄλλως πρὸς ἄσεμνον ἡδονὴν ἐπίφορον τότε δὲ πλέον ὑπὸ θεᾶς ἀμάχου τῆς Θεαγένους καὶ τὰς πώποτε εἰς πεῖραν ἐλθούσας ὄψεις ὑπερπαιούσης ἀνακαόμενον. Παννύχιος γοῦν ἔκειτο, πυκνὰ μὲν πρὸς ἐκατέραν πλευρὰν τὸ σῶμα διαστρέφουσα πυκνὰ δὲ καὶ βύθιον ἐπιστένουσα καὶ νῦν μὲν ὀρθομένη νῦν δὲ ὀκλάζουσα ἐπὶ τῆς στρωμνῆς καὶ τῆς ἐσθῆτος ἑαυτὴν κατὰ μέρος ἀπογυμνοῦσα καὶ αὖθις ἀθρόον ἐπὶ τὴν εὐνὴν καταφέρουσα καὶ ποτε καὶ παιδίσκην ἀπροφασίστως προσκαλέσασα αὖθις ἀπέπεμπεν οὐδὲν ἐπιστείλασα. Καὶ ἀπλῶς εἰς μανίαν λοιπὸν ἐλάνθανεν ὁ ἔρως ὑποφερόμενος, ἕως δὴ τις πρεσβῦτις ὄνομα Κυβέλη τῶν θαλαμηπόλων καὶ συνήθως τὰ ἐρωτικὰ τῇ Ἀρσάκῃ διακονουμένων εἰσδραμοῦσα εἰς τὸν θάλαμον, ἔλαθε γὰρ αὐτὴν οὐδ' ὅτιοῦν τῶν γινομένων ἅτε λύχνου φαίνοντος καὶ οἶον συνεξάπτοντος τῇ Ἀρσάκῃ τὸν ἔρωτα,	com anava vestida. Era una dona que ja de per si tendia fàcilment cap als plaers deshonestos, però llavors es trobava encara més abrasada per la visió irresistible de Teàgenes i aquesta passió la colpejava amb més violència que totes les que havia sentit abans. Es va passar, doncs, tota la nit fent tombs, girant el cos continuament d'un costat a l'altre, fent sospirs profunds des del fons de les entranyes, ara incorporant-se, ara de genolls sobre el matalàs, despullant-se de tant en tant i tornant-se a llançar de cop damunt del llit; de vegades, fins i tot cridava una de les seves serventes sense cap motiu, per després tornar-la a fer marxar immediatament sense haver-li ordenat res. En definitiva, l'amor que l'havia sobrevingut anava a convertir-se en una autèntica bogeria de manera inconscient, fins que finalment una dona vella anomenada Cíbele, que era una antiga cambrera i acostumava a ser còmplice en les intrigues amoroses d'Àrsace, va entrar corrents a la cambra i va veure absolutament tot el que passava allà dins, ja que hi havia un llum encès, que unit amb l'amorós foc d'Àrsace semblava il·luminar tota l'estança.
---	--

Text 38. Hel. 8, 9, 12-15

«Ἥλιε» ἀνεβόησε «καὶ Γῆ καὶ δαίμονες ἐπὶ γῆς τε καὶ ὑπὸ γῆν ἀνθρώπων ἀθεμίτων ἔφοροί τε καὶ τιμωροί, καθαρὰν μὲν εἶναι με τῶν ἐπιφερομένων ὑμεῖς ἐστε μάρτυρες ἐκοῦσαν δὲ ὑπομένουσιν τὸν θάνατον διὰ τὰς ἀφορήτους τῆς τύχης ἐπηρείας· ἐμὲ μὲν οὖν σὺν εὐμενείᾳ προσδέξασθε τὴν δὲ ἀλάστορα καὶ ἀθεμιτουργὸν καὶ μοιχαλίδα καὶ ἐπ' ἀποστερήσει νυμφίου τοῦ ἐμοῦ ταῦτα δρῶσαν Ἀρσάκην ὥς ὅτι τάχιστα τιμωρήσασθε.» Καὶ εἰποῦσα, πάντων ἐκβοῶντων τι πρὸς τὰ εἰρημένα καὶ ἐπέχειν τὴν τιμωρίαν εἰς δευτέραν κρίσιν τῶν μὲν εὐτρεπιζομένων τῶν δὲ καὶ ὀρμησάντων, ἐπέβη προλαβοῦσα τῆς πυρᾶς καὶ εἰς τὸ μεσαίτατον ἐνιδρυθεῖσα αὐτὴ μὲν ἐπὶ πλεῖστον ἀπαθὴς εἰστήκει, περιρρέοντος αὐτὴν μᾶλλον τοῦ πυρὸς ἢ προσπελάζοντος	Va exclamar: "Sol, terra i divinitats que sobre o sota la terra veieu i castigueu als homes impius! Vosaltres sou testimonis que estic neta de les acusacions que se m'imputen, i que accepto la mort voluntàriament a causa de les insuportables vexacions de la fortuna. A mi, doncs, accepteu-me amb benevolència; però a la criminal, la impia, l'adúltera, la que és culpable de tot això per privar-me del meu jove espòs, a Àrsace, castigueu-la com més aviat millor!". Després de dir això, tot el poble va començar a cridar: uns es disposaven a impedir l'execució de la pena i la celebració d'un segon judici, i d'altres ja s'havien llançat amb el mateix propòsit cap a Cariclea. Però ella es va avançar i va pujar a la pira. Va avançar just fins al centre i va
---	---

καὶ λυμαιομένου μὲν οὐδὲν ὑποχωροῦντος δὲ καθ' ὃ μέρος ὁρμήσειεν ἡ Χαρίκλεια καὶ περιαιγάζεσθαι μόνον καὶ διοπτρεύεσθαι παρέχοντος ἐπιφαιδρυνομένην ἐκ τοῦ περιαιγίσματος τὸ κάλλος καὶ οἶον ἐν πυρίνῳ θαλάμῳ νυμφευομένην. Ἡ δὲ ἄλλοτε ἄλλῳ μέρει τῆς πυρᾶς ἐνήλλετο θαυμάζουσα μὲν τὸ γινόμενον ἐπισπεύδουσα δὲ πρὸς τὸν θάνατον· ἦνυε δὲ οὐδὲν, ὑποχωροῦντος αἰεὶ τοῦ πυρὸς καὶ ὥσπερ ὑποφεύγοντος πρὸς τὴν ἐκείνης ἐφόρμησιν. Οἱ δῆμιοι δὲ οὐκ ἀνίσταν ἀλλ' ἐνέκειντο πλέον (καὶ τῆς Ἀρσάκης νεύμασιν ἀπειλητικοῖς ἐγκελευομένης) ξύλα τε ἐπιφορτίζοντες καὶ τὴν ποταμίαν καλάμην ἐπισωρεύοντες καὶ παντοίως τὴν φλόγα ἐρεθίζοντες. Ὡς δὲ ἠνύετο οὐδὲν, ἔτι καὶ πλέον ἢ πόλις ἐκτετάρακτο καὶ δαιμονίαν εἶναι τὴν ἐπικουρίαν εἰκάζουσα «Καθαρὸν τὸ γύναιον, ἀναίτιον τὸ γύναιον» ἀνεβόα καὶ προσιώντες ἀπὸ τῆς πυρᾶς ἀπесόβουν, τοῦ Θυάμιδος ἐξάρχοντος καὶ τὸν δῆμον εἰς τὴν βοήθειαν ἐπιρρωνύνοντος (ἥδη γὰρ κἀκεῖνος παραγεγόνει τῆς ἀπείρου βοῆς τὸ γινόμενον μηνυούσης), καὶ τὴν Χαρίκλειαν ἐξελέσθαι προθυμούμενοι πλησιάζειν μὲν οὐκ ἐθάρσουν ἐξάλλεσθαι δὲ τῇ κόρῃ τῆς πυρκαϊᾶς ἐνεκελεύοντο· οὐ γὰρ δὴ δέος τῇ ἐνδαιτωμένῃ τὴν φλόγα καὶ ἀπολιπεῖν βουλομένη.	estar-hi dreta i immòbil una estona, sense patir cap mal. Les flames la rodejaven per tot arreu, però no s'apropaven a ella ni la ferien, doncs retrocedien cada cop que Cariclea s'hi apropava. El foc s'acontentava a il·luminar i fer resplendir la bellesa de Cariclea, com si es tractés d'una acabada de casar en un llit nupcial fet de foc. Es precipitava a un costat i l'altre de la pira, meravellada pel que passava, però apressant la mort; però no aconseguia res perquè el foc reculava sempre, com fugint de la seva proximitat. Els botxins no afluixaven i insistien amb més força per les amenaçadores gesticulacions d'Àrsace: amuntegaven la fusta i intentaven revifar la pira. Però com el resultat era nul sempre, la ciutat sencera es va commocionar encara més i tots es pensaven que era la mateixa divinitat qui la socorria. “La dona és pura! La dona és innocent!”. I apropant-se intentaven treure-la de la pira. Tíamis mateix encapçalava i renovava els ímpetus del poble perquè auxiliessin a la noia, ja que ell també s'havia presentat en ser avisat pel clam immens que succeïa. Però, tot i desitjar ferventment salvar Cariclea, no s'atrevien a apropar-se, sinó que ordenaven a la jove que saltés fora de la foguera; ja que no hi havia cap perill per a qui habitava enmig de la flama i volgués abandonar-la.
---	--

Text 39. Hel. 6, 11, 3-4

ἡ Χαρίκλεια δὲ καὶ ὁ Καλάσιρις πρῶτα μὲν εἰς τὸ πτωχικὸν πλάσμα μετημφιέννυντο ῥάκεσιν ἑαυτοὺς προπαρασκευασμένοις ἐξευτελίσαντες, ἔπειτα ἡ μὲν Χαρίκλεια τό τε πρόσωπον ἐνύβριζεν ἀσβόλου τε ἐντρίψει καὶ πηλοῦ καταχρίσει μολύνασα καὶ κρηδέμνου ῥυπῶντος τὸ κράσπεδον ἀπὸ μετώπου κατὰ θατέρου τοῖν ὀφθαλμοῖν εἰς ἄτακτον προκάλυμμα ἐπισοβοῦσα, πήραν τε ὑπὸ μάλης, οὕτως μὲν ἰδεῖν ψωμῶν τινῶν καὶ ἀκόλων δῆθεν ταμιεῖον χρειωδέστερον δὲ τῆς ἱερᾶς ἐκ Δελφῶν ἐσθῆτος καὶ τῶν στεμμάτων τῶν τε συνεκτεθέντων μητρώων κειμηλίων καὶ γνωρισμάτων εἰς ὑποδοχὴν,	Cariclea i Calasiris es van canviar de roba per adoptar l'aparença de pidolaires, rebaixant el seu aspecte amb uns draps que ja s'havien preparat prèviament. Després, Cariclea es va embrutar la cara fregar-se-la amb estalzí i untar-se'l amb fang; a més, es va posar un vel ple de taques, la vora d'aquest queia sobre el seu front i ocultava amb deixadesa un dels seus ulls. Es va penjar sota l'aixella un sarró que, a primera vista, havia de servir sens dubte per guardar-hi rosegons de pa, però que de fet era molt més necessari per acollir el vestit sagrat de Delfos, les garlandes i les joies i
--	--

ἐξῆπτο. Ὁ δὲ Καλάσιρις τὴν μὲν φαρέτραν τῆς Χαρικλείας τετρυχωμένοις κωδίοις ἐνείλησας, ὥς δὴ τι φορτίον ἕτερον ἐπὶ τῶν ὤμων ἐγκάρσιον ἔφερε, τὸ δὲ τόξον τῆς νευρᾶς παραλύσας ἐπειδὴ τάχιστα πρὸς τὸ εὐθύτερον ἀνεκάμφθη βακτηρίαν ταῖν χεροῖν ἐποιεῖτο πολὺς τε αὐτῇ καὶ βαρὺς ἐμπίπτων, καὶ εἴ πῃ τις ἐντευζόμενος προῖδοι κυφότητά τε πλέον ἐπετήδευεν ἢ τὸ γῆρας ἐπηνάγκαζε καὶ τοῖν σκέλοιν θάτερον παρεσύρετο, πρὸς τῆς Χαρικλείας ἔσθ' ὅτε χειραγωγούμενος.	senyals de reconeixement de la seva mare que havien estat abandonats amb ella. Calasiris va embolicar el buirac de Cariclea amb unes pells de xai totes gastades i el duia de través a l'espatlla com si fos un farcell qualsevol. Va treure també la corda de l'arc, que de seguida va recuperar la seva forma recta, el feia servir de bastó, sostenint-s'hi amb tot el seu pes. Si veia de lluny que es trobarien amb algú, forçava l'esquena a encorbar-se encara més del que la vellesa l'obligava i arrossegava una de les dues cames, inclús a vegades es deixava guiar de la mà de Cariclea.
--	---

Text 40. Hel. 7, 17, 3

Καὶ ὁ Θεαγένης «Μνήμη» ἔφη «ὦ μήτερ, τῆς Καλασίριδος τελευτῆς εἰς λύπην ἡμᾶς ἀνεκίνησε καὶ τὸ πατρικὸν ἐκείνου περὶ ἡμᾶς βούλημα ἀποβεβληκότας εἰς δάκρυα κατήγαγεν.» «Ὑθλοῖ» ἔφη «ταῦτα - Καλάσιρις καὶ πατήρ τις προσποιητός, πρεσβύτης τῇ κοινῇ φύσει καὶ τῷ χρόνῳ τῆς ἡλικίας εἷζας. Πάντα σοι πάρεστι δι' ἐνός, προστασία πλοῦτος τρυφὴ καὶ ἀπόλαυσις τῆς ἐφ' ἡλικίας ἀκμῆς, καὶ ἀπλῶς τύχην σου τοῦ νόμιζε καὶ προσκύνει τὴν Ἀρσάκην. Μόνον ἐμοὶ πείθεσθε πῶς μὲν αὐτῇ προσιτέον καὶ ὀπτέον ὅταν τοῦτο ἐπιτρέψῃ, πῶς δὲ χρηστέον καὶ ὑπουργητέον ὅταν τι προστάτῃ· τὸ γὰρ φρόνημα, ὥς οἶσθα, μέγα καὶ ὑπέρογκον καὶ βασιλεῖον νεότητι καὶ κάλλει προσεξαίρομενον καὶ ὑπεροφθῆναι εἴ τι κελεύοι μὴ ἀνεχόμενον.»	Va dir Teàgenes: "El record de la mort de Calasiris, oh mare, ens ha tornat a desvetllar el dolor, i ens ha fet esclatar en llàgrimes en veure'ns privats d'aquella voluntat paterna que ell tenia vers nosaltres". Ella va dir: "Això són bajanades! Calasiris no era més que un pare adoptiu i com a vell que era, va ceder a la naturalesa comuna i al pas del temps. Ara tot ho tens a l'abast de la mà gràcies a una sola persona: protecció, riquesa, luxe i el gaudi de la flor de la teva joventut. En una paraula, la teva fortuna és exclusivament ella: adora, doncs, Àrsace. Feu cas de tot el que us indiqui: com us heu de presentar davant d'ella i veure-la quan ella ho permeti, i en com l'has de tractar i complaure quan et demani alguna cosa. Perquè el seu caràcter, com pots suposar, és altiu i orgullós, com quadra a una reina, encara més exaltat a causa de la seva joventut i bellesa, de manera que no suporta el menyspreu a cap dels seus desitjos".»
---	---

Text 42. Hel. 5, 32, 3-4

Καὶ ἦν οἰμωγὴ μία ξύλοις λίθοις κρατῆρσι δαλοῖς τραπέζαις βαλλόντων καὶ βαλλομένων. Ἐγὼ δὲ ὥς πορρωτάτω χωρίσας ἐμαυτὸν ἐπὶ τινος λόφου θέαν ἀκίνδυνον ἐμαυτῷ κατένεμον. Οὐ μὲν οὐδὲ	Tot era una cridòria ininterrompuda dels que ferien i eren ferits amb pals, pedres, copes, torxes, taules... Em vaig allunyar tot el que vaig poder i des d'un turó vaig contemplar l'espectacle, fora de tot risc. Ni tan sols
---	--

Θεαγένης ἀπόλεμος ἦν οὐδὲ ἡ Χαρίκλεια, τὰ γὰρ συγκείμενα πράττοντες ὁ μὲν ξιφῆρης θατέρῳ τὰ πρῶτα μέρει συνεμάχει παντάπασιν ἐνθουσιῶντι προσεικώς, ἡ δὲ ὡς συνερρωγότα τὸν πόλεμον εἶδεν ἀπὸ τῆς νεῶς ἐτόξευεν εὐσκοπὰ τε καὶ μόνου τοῦ Θεαγένους φειδόμενα. Καὶ ἔβαλλεν οὐ καθ' ἐν τῆς μάχης μέρος, ἀλλ' ὄντινα πρῶτον ἴδοι τοῦτον ἀνήλυσεν, αὐτὴ μὲν οὐχ ὀρωμένη ἀλλὰ ῥαδίως πρὸς τὴν πυρκαϊᾶν τοὺς ἐναντίους κατοπτεύουσα, τῶν δὲ ἀγνοούντων τὸ κακὸν καὶ δαιμονίους εἶναι τὰς πληγὰς ἐνίων ὑπονοούντων, ἕως τῶν ἄλλων πεσόντων μόνος ὁ Θεαγένης ὑπελείφθη τῷ Πελώρῳ μονομαχῶν, ἀνδρὶ τὰ πάντα γενναίῳ καὶ φόνοις ἐγγεγυμνασμένῳ παμπόλλοις, οὐδὲν οὐδὲ τῆς Χαρικλείου τοξείας ἐπαμύνειν ἔτι δυναμένης, ὠδινούσης μὲν εἰς τὴν βοήθειαν δεδοικίας δὲ τὴν ἀποτυχίαν, αὐτοσχεδίου καὶ ἐν χερσὶ τῆς μάχης αὐτοῖς ὥθουμένης.	Teàgenes va deixar de prendre part en la batalla; ni Cariclea, ja que ambdós feien el que havíem acordat. Ell, armat amb una espasa, s'havia aliat primer en un dels dos bàndols i combatia ple d'un furor com diví. Ella, en veure que esclatava la batalla, va començar a disparar des de la nau fletxes amb punteria precisa i que tan sols deixaven d'apuntar Teàgenes. Disparava, en efecte, no contra un dels dos bàndols de la lluita, sinó contra el primer que veia, i a aquell sempre li donava mort. A ella no la podien veure, però distingia fàcilment als adversaris per la resplendor de les fogueres. Ignoraven d'on venia tal mortaldat i alguns, fins i tot, sospitaven que les ferides eren d'origen diví. Així va ser fins que, havent caigut tots els altres, només va quedar Teàgenes lluitant en combat singular contra Pelor, un home coratjós en tot i molt avesat a cometre infinitat d'assassinats; en aquell punt, ni tan sols les fletxes de Cariclea podien ja acudir en el seu auxili, ja que, tot i delerosa per ajudar-lo, temia errar el tret, atès que estaven enllaçats en una lluita cos a cos.
--	---

Text 43. Hel. 4, 21, 3

Πολλαὶ δὲ γυναῖκες ἀνδρείοτερον τῆς φύσεως ἐφρόνησαν καὶ τὸ προστυχὸν εἰς ὄπλον ἀρπασάμεναι μετέθεον ἀνήγνυτα καὶ τὸ θῆλυ καὶ οἰκεῖον ἀσθενὲς ὑστερίζουσαι τῶν ἔργων ἐγνώριζον· εἶδες ἂν καὶ πρεσβύτου πρὸς τὸ γῆρας μάχην καὶ ὥσπερ ἔλκουσαν τὸ σῶμα τὴν διάνοιαν καὶ ὀνειδιζομένην τὴν ἀσθένειαν ὑπὸ τῆς προθυμίας. Οὕτως ἄρα πᾶσα ἡ πόλις ὑπερήλγησε τὴν Χαρικλείας ἀφαίρεσιν καὶ ὥσπερ ἐνὶ πάθει κεκινημένη πρὸς τὴν δίωξιν αὐτοβοεῖ καὶ οὐδὲ ἡμέραν ἀναμείνασα πάνδημον ἑαυτὴν ἐπαφῆκεν.	Moltes dones, fent gala de sentiments baronívols, impropis de la seva naturalesa, van agafar el primer que trobaven i que pogués servir com a arma; es van llançar a la persecució, però en va, perquè, a mesura que s'anaven quedant enrere, comprenien que el gènere femení és feble per naturalesa. Hauries vist també els esforços d'algun ancià contra la seva vellesa, arrossegant el cos amb l'impuls de la intel·ligència i omplint de retrets a la seva feblesa per no saber respondre al seu ardor guerrer. Tan gran era la indignació de tota la ciutat pel rapte de Cariclea: com moguda per un sentiment únic, es va llençar unànimement i amb tots els seus habitants a la persecució, sense esperar ni un sol dia.
--	--

Text 45. Hel. 10, 4, 4-5

Καὶ ἐγίνετο οὕτως. Ἄρτι γὰρ ἐπανιούσῃ τῇ Περσίνῃ καὶ τοῖς βασιλείοις πλησιαζούσῃ γράμμα τοῦ βασιλέως ἱππεὺς ἐνεχίρειζεν εἰς τὴν ἐξῆς ἔσεσθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ σημαῖνον. Κήρυκες οὖν αὐτίκα διήγγελλον τὴν γραφὴν, μόνῳ τῷ ἄρρενι γένει τὴν ὑπάντησιν ἐπιτρέποντες γυναῖξί δὲ ἀπαγορεύοντες. Ἄτε γὰρ τοῖς καθαρωτάτοις καὶ φανοτάτοις θεῶν Ἡλίῳ τε καὶ Σελήνῃ τῆς θυσίας τελουμένης ἐπιμίγνυσθαι τὸ θῆλυ γένος οὐ νενόμιστο, τοῦ μή τινα καὶ ἀκούσιόν ποτε γενέσθαι μολυσμὸν τοῖς ἱερείοις· μόνῃ δὲ παρεῖναι γυναικῶν τῇ ἱερείᾳ τῆς Σεληναίας ἐπιτέτραπτο, καὶ ἦν ἡ Περσίνη, τῷ μὲν Ἡλίῳ τοῦ βασιλέως τῇ Σεληναίᾳ δὲ τῆς βασιλίδος ἐκ νόμου καὶ ἔθους ἱερουμένων. Ἐμελλε δὲ ἄρα καὶ ἡ Χαρίκλεια παρέσεσθαι τοῖς δρωμένοις, οὐχ ὥς θεωρὸς ἀλλ' ἱερεῖον ἐσομένη τῆς Σεληναίας.	I així va succeir. Just quan Persina va sortir i s'apropava al palau reial, un genet li va entregar una nota del rei que l'avisava de la seva arribada l'endemà. A l'acte, els heralds van transmetre la notícia, autoritzant només als homes, amb exclusió de les dones, a anar a l'encontre del rei. Perquè com el sacrifici que s'havia de celebrar era en honor del Sol i la Lluna, els déus més purs i brillants, la tradició prohibia a les dones participar, per evitar una eventual contaminació, ni tan sols involuntària. L'única dona que tenia dret a assistir era la sacerdotessa de la Lluna, Persina precisament, ja que per llei i tradició els sacerdots del Sol i la Lluna eren respectivament el rei i la reina. Evidentment, també Cariclea estaria present a les cerimònies, però no com a espectadora, sinó com a víctima sacrificial per la Lluna.
---	--

Text 46. Hel. 9, 24, 5-6

«Ἄν οὖν προθύσῃται τις ἡμᾶς» ὑπολαβὼν ὁ Θεαγένης «ἢ καὶ ὥς αἰχμάλωτον δῶρον παρασχὼν τὴν εἰς Αἰθιοπίαν ἡμῖν ἄφιξιν ὑποτέμῃται;», «Μή, πᾶν τούναντίον» ἔφη ἡ Χαρίκλεια. «Νυνὶ μὲν γὰρ πρὸς τῶν φυλάκων ἀκήκοας πολλάκις ὥς ἱερεῖα τρεφόμεθα τοῖς κατὰ Μερὸν θεοῖς ἐναγισθισόμενοι, καὶ δέος οὐδὲν δωρηθῆναι ἡμᾶς ἢ προαναιρεθῆναι καθωσιωμένους ἐξ ὑποσχέσεως τοῖς θεοῖς ἦν παραβαθῆναι ὑπ' ἀνδρῶν εὐσέβειαν ἐκτετιμηκότων οὐ θέμις. Εἰ δὲ περιχαρεῖα τὸ ὅλον ἐνδόντες προχείρως τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξαγορεύοιμεν, τῶν καὶ γνωρίζειν ταῦτα καὶ βεβαιοῦν δυναμένων οὐ παρόντων, μὴ καὶ λάθωμεν τὸν ἀκούοντα παροξύναντες καὶ πρὸς ὀργὴν τι δικαίως ὑφιστάμενοι, χλεύην, ἂν οὕτω τύχη, καὶ ὕβριν τὸ πρᾶγμα ἡγησάμενον, εἴ τινες αἰχμάλωτοι καὶ δουλεύειν ἀποκεκληρωμένοι πεπλασμένοι καὶ ἀπίθανοι καθάπερ ἐκ μηχανῆς τῷ	Va replicar Teàgenes: “Però, i si se’ns sacrifica abans, o si se’ns regala com esclaus i ens talla el camí a Etiòpia?” Va dir Cariclea: “No, ben al contrari. Ja has sentit dir molts cops als guàrdies que ens custodien que ens estan alimentant per després immolar-nos com a víctimes dels déus de Meroe; no hi ha, doncs, que tenir gens de por que ens entreguin com a obsequis o que ens matin abans, perquè ha promès consagrar-nos als déus per sacrificar-nos, i aquesta gent que tant estima la pietat no toleraran la transgressió de tal promesa. Si portats d’una alegria excessiva manifestéssim precipitadament la veritat sobre la nostra identitat, en absència de qui pugui reconèixer-me i confirmar les nostres afirmacions, correm el perill de, sense voler-ho, irritar al que ens escolti i suscitar en ell una justa ira; ja que, consideraria, en aquest cas, una burla i insolència si uns
--	--

βασιλεύοντι παῖδας ἑαυτοὺς εἰσποιοῦσιν.»

presoners destinats a l'esclavitud es fessin passar de manera inventada i inversemblant, com per art de màgia, per fills del rei”.

Text 48. Hel. 10, 11, 3 - 10, 12, 1-4

Τὰς δὴ χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνατείνασα καὶ βοῶσα ἐξάκουστον «Ἥλιε, γενεάρχα προγόνων ἐμῶν» ἔλεγε «θεοὶ τε ἄλλοι καὶ ἥρωες γένους ἡμετέρου καθηγεμόνες, ὑμεῖς ἔστε μοι μάρτυρες ὡς οὐδὲν ἐρῶ ψεῦδος, ὑμεῖς δὲ καὶ συλλήπτορες εἰς τὴν κρίσιν τὴν νυνὶ προκειμένην, εἰς ἣν τῶν προσόντων μοι δικαίων ἐντεῦθεν ἄρξομαι. Ξένους, ὃ βασιλεῦ, ἢ καὶ ἐγχωρίους ὁ νόμος ἱεουργεῖσθαι κελεύει;» Τοῦ δὲ «Ξένους» εἰπόντος, «Οὐκοῦν ὥρα σοι» ἔφη «ζητεῖν ἐτέρους εἰς τὴν θυσίαν· ἐμὲ γὰρ ὑμεδαπὴν τε καὶ ἐγχώριον εὐρήσεις.»

Τοῦ δὲ θαυμάζοντος καὶ πλάττεσθαι λέγοντος, ἡ Χαρίκλεια «Τὰ μικρότερα» ἔφη «θαυμάζεις, τὰ μεῖζονα δὲ ἐστὶν ἕτερα· οὐ γὰρ ἐγχώριος μόνον ἀλλὰ καὶ γένους τοῦ βασιλείου τὰ πρῶτα καὶ ἐγγύτατα.» Καὶ αὐθις τοῦ Ὑδάσπου διαπτύοντος ὡς φληνάφους τοὺς λόγους «Παῦσαι» εἶπεν, «ὦ πάτερ, θυγατέρα τὴν σὴν ἐκφανλίζων.» Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ ἐντεῦθεν οὐχ ὑπερορῶν τὰ λεγόμενα μόνον ἀλλ’ ἤδη καὶ ἀγανακτῶν ἐφαίνετο, χλεῦν τὸ πρᾶγμα καὶ ὕβριν ποιούμενος· καὶ «ὦ Σισιμίθρη καὶ οἱ λοιποὶ» ἔλεγεν, «ὁρᾶτε οἱ περιέστη τὰ τῆς ἀνεξικακίας; ἢ γὰρ οὐκ ἄντικρυς μανίαν ἢ κόρη νοσεῖ παρατόλμοις πλάσμασι τὸν θάνατον πειρωμένη διώσασθαι, θυγατέρα ἐμὴν ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς ἐξ ἀπόρων ἑαυτὴν καὶ οἶον ἐκ μηχανῆς ἀναφαίνουσα τοῦ μηδεπώποτε, ὡς ἴστε, παίδων γονὴν εὐτυχήσαντος, ἅπαξ δὲ που μόνον ὁμοῦ τε ἀκηκοότος καὶ ἀποβαλόντος; Ὡστε ἀγέτω τις, μηδὲ ἐπὶ πλεον ἐπινοεῖτω τῇ θυσίᾳ τὴν ὑπέρθεσιν.» «Οὐκ ἄξει οὐδεὶς» ἀνεβόησεν ἡ Χαρίκλεια «τέως ἂν μὴ τοῦτο κελεύωσιν οἱ δικάζοντες· σὺ δὲ δικάζη τὸ παρόν, οὐ ψῆφον φέρεις. Ξενοκτονεῖν μὲν ἴσως, ὃ βασιλεῦ, ὁ νόμος ἐπιτρέπει, τεκνοκτονεῖν δὲ οὐθ’ οὗτος οὐθ’ ἢ φύσις σοι, πάτερ, ἐφίησι· πατέρα γὰρ σε τήμερον οἱ θεοὶ καὶ

Llavors, amb els braços alçats cap al cel, va cridar de manera que se la pogués escoltar bé: “Oh Sol, progenitor dels meus antepassats i vosaltres, els altres déus i herois autors del nostre llinatge! Sigueu vosaltres testimonis de que no menteixo; sigueu també els meus protectors en el judici que ara es debat. Començaré en primer lloc pels drets que m’assisteixen: oh rei, és als estrangers o als del país a qui la llei ordena immolar?” Ell va contestar: “els estrangers”. Va dir ella: “doncs, ja és hora de que busquis altres víctimes perquè jo soc etiop i natural d’aquest país, com us demostraré”. Hidaspes, meravellat, deia que era una impostora. Va continuar Cariclea: “T’estranyes del que no té molta importància, però no és això el fundamental, ni molt menys: no només soc natural d’aquí, sinó tammbe de sang reial, de la línia més principal i directa”. De nou Hidaspes va adoptar un aire despectiu davant el que creia que eren bajanades. Ella va continuar parlant: “Deixa, oh pare, de menysprear la teva filla!”. El rei va començar a indignar-se, prenent-se l’afer com a una burla i un insult i deia: “Sisimitres i tots vosaltres! Veieu fins a qui punt s’està abusant de la meua paciència? No us adoneu que aquesta noia està completament boja? No fa més que tractar d’allunyar-se de la mort amb enganys desvergonyits i després, en el moment crític, com es fa en un escenari teatral, surt a escena i es declara la meua filla; jo, que com sabeu mai he tingut la fortuna de tenir fills, a excepció d’una sola vegada, en què gairebé immediatament de sentir la notícia la vaig perdre. Que se l’emportin i deixi d’una vegada aquestes maquinacions per a ajornar el sacrifici”. Va cridar Cariclea: “no se m’endurà ningú mentre no ho ordenin els jutges! Tu, ara per

ἀρνούμενον ἀναδείξουσιν. Πᾶσα δίκη καὶ κρίσις, ὃ βασιλεῦ, δύο τὰς μεγίστας ἀποδείξεις οἶδε, τὰς τε ἐγγράφους πίστεις καὶ τὰς ἐκ μαρτύρων βεβαιώσεις· ἄμφω σοι τοῦ θυγάτηρ ὑμέτερα εἶναι παρέξομαι, μάρτυρα μὲν οὐχ ἓνα τῶν πολλῶν ἀλλ’ αὐτόν γε δὴ τὸν δικάζοντα προκαλουμένη (μεγίστη δὲ οἶμαι τῷ λέγοντι πίστις ἢ τοῦ διαιτῶντος γνῶσις), γράμματα δὲ τάδε τύχης τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμῶν διηγήματα προῖσχομένη.»	ara, ets part en el litigi, no pas qui dicta la sentència. Potser, oh rei, la llei permeti matar estrangers, però matar als fills, ni la llei ni la naturalesa, pare ho consenten. Ja que, tu ets el meu pare i els déus avui t’ho demostraran, vulguis o no. En tot judici i procés, oh rei, s’admeten dos tipus de proves: les garanties dels escrits i l’aval dels testimonis, demostracions que et presentaré, que proven que jo soc la teva filla: com a testimoni, no en crido un qualsevol entre la multitud, sinó el mateix que jutja (i crec que no hi ha confirmació més directa del que es digui que el reconeixement del jutge), i com a escrit, us presento aquest que narra puntualment la meva fortuna i la vostra.
--	---

Text 49. Hel. 1, 26, 6

Οὔτε γὰρ φιλίας χρόνος οὔτε ἀγχιστείας θεσμός ἐνέχυρον ἡμῖν ἀκριβὲς τῆς πίστεως αὐτοῦ τῆς περὶ ἡμᾶς δίδωσι· διὸ κἂν ἔκ τινος ὑπονοίας ἐπιψάυῃ ποτὲ τῶν ἡμετέρων, ἀρνητέον τὴν πρώτην. Καλὸν γάρ ποτε καὶ τὸ ψεῦδος, ὅταν ὠφελοῦν τοὺς λέγοντας μηδὲν καταβλάπτῃ τοὺς ἀκούοντας.	Ni una amistat duradora ni els vincles de parentesc ens donen una garantia inequívoca de la seva lleialtat cap a nosaltres. Per això, encara que mostrés alguna sospita de què realment som, ho hem de negar immediatament: bella és també a vegades la mentida, quan beneficia a qui la diu sense causar cap dany a qui l’escolta.
--	--

Text 50. Hel. 5, 22, 2-3

Πλησιάσας δὴ μοι καὶ σεσηρός τι μειδιάσας «ὦ θαυμάσιε» ἔφη, «σὺ δὲ μόνος ἐν οὐδενὸς λόγου μέρει τέθεισαι τὰ καθ’ ἡμᾶς, ἀλλὰ πάντων ὅσοι δὴ τὴν Κεφαλλήνων παρέπλευσαν οἶκόν τε τὸν ἡμέτερον ἐπισκεψαμένων καὶ δόξαν γνῶναι τὴν ἡμετέραν ἐν σπουδῇ θεμένων αὐτὸς οὕτως ὀλιγώρως ἔσχηκας ὥς μηδὲ τοῦτο δὴ τὸ κοινὸν προσειπεῖν, ἐν γειτόνων καὶ ταῦτα οἰκοῦντα. Τοιγάρτοι τούτων ὑφέξεις οὐκ εἰς μακρὰν τὴν δίκην καὶ τῶν ὁμοίων ἐμοὶ παθῶν αἰσθήσει, θαλάττῃ τε ἅμα καὶ γῇ πολεμίοις ἐντυγχάνων· τὴν κόρην δὲ ἦν ἄγεις παρὰ τῆς ἐμῆς γαμετῆς πρόσσειπε, χαίρειν γὰρ αὐτῇ φησι διότι πάντων ἐπίπροσθεν ἄγει τὴν σωφροσύνην καὶ τέλος αὐτῇ δεξιὸν εὐαγγελίζεται.»	Apropant-se a mi amb un somriure burleta em va dir: “Oh admirable estranger, tu ets l’únic que ha deixat de tenir alguna consideració cap a mi. Tots els qui han navegat vora Cefalònia venen a visitar la meva llar i mostren un gran interès per conèixer la meva glòria: però tu t’has mostrat tan desinteressat, que ni tan sols t’has dignat a dirigir-me una salutació, cosa que a ningú es nega, i això que vius en una casa veïna. Com a càstig per això, sàpigues que d’aquí poc sofriràs el teu merescut: coneixeràs patiments semblants als meus i trobaràs enemics en el mar i la terra. A la noia que portes amb tu, saluda-la de part de la meva esposa: ella li desitja felicitat perquè posa la castedat per sobre de tot i li
---	---

	anuncia un final feliç.
--	-------------------------